

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Бакалаврська робота
Роль бібліотек у вихованні культури читання

Яношік Юліанна Іванівна

Студентка IV-го курсу

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Освітній рівень: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №1/2019

Науковий керівник:

Ешпан Маргарита Степанівна
викладач

Завідувач кафедрою _____

Біда Олена Анатоліївна
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2020 року

Протокол № _____ / 201_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра педагогіки та психології

**Бакалаврська робота
Роль бібліотек у вихованні культури читання**

Освітній рівень: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Яношік Юліанна Іванівна

Науковий керівник: Ешпан Маргарита Степанівна
викладач

Рецензент: Чопак Єва Василівна
викладач

Берегове
2020

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

**A könyvtárak szerepe az olvasóvá nevelés megalapozásában
Szakdolgozat**

Készítette: Jánosik Julianna

IV. évfolyamos Óvodapedagógia

szakos hallgató

Témavezető: Espán Margaréta
tanár

Recenzens: Csopák Éva
tanár

Зміст

Введення.....	6
I. Наша спільна пристрасть - це читання	8
1.1. Корінь виховання читача – розповідь.....	11
1.2. Місце та роль читання.....	13
1.3. Літературне виховання дітей у бібліотеці.....	15
II. Заняття для старшої групи по народній казці.....	22
2.1. Метод казкової драматизації	25
2.2. Місце народної казки в повсякденному житті.....	29
III. ДОСЛІДНИЙ МАТЕРІАЛ І МЕТОДИ	34
3.1. Мета дослідження.....	34
3.2. Гіпотези	35
3.3. Місце проведення дослідження.....	35
3.4. Метод дослідження	35
3.5. Результати дослідження.....	35
Висновки	43
Резюме	44
Список використаної літератури	45
Додаток.....	46

Tartalom

Bevezetés.....	6
I. KÖZÖS SZENVEDÉLYÜNK AZ OLVASÁS.....	8
1.1. Az olvasóvá nevelés gyökere a történet	11
1.2. Az olvasás helye és szerepe.....	13
1.3. A gyermekek irodalmi nevelése a könyvtárban	15
II. NAGYCSOPORTOS NÉPMESE FOGLALKOZÁSOK	22
2.1. A drámajáték és a dramatizálás	25
2.2. A népmesemondás helye a mindennapi oktatásban.....	29
III. Kutatás módszerek és a minta bemutatása	34
3.1. A vizsgálat célja.....	34
3.2. Hipotézisek	35
3.3. A vizsgálat helyszíne	35
3.4. A vizsgálat módszere.....	35
3.5. A vizsgálat eredményei	35
Összefoglalás.....	43
Rezümé.....	44
Hivatkozot irodalom.....	45
Melléklet.....	46

Bevezetés

Az embert élete során bizonyos dolgok – amelyek gyermekkorában örömet szereztek neki – elkísérik, míg mások elmaradnak tőle. Egy dolog azonban megmarad, és egész életén át kíséri az embert: a könyv.

Formája, tartalma az életkorral változik: a leporellót, a képeskönyveket felváltja a mesék, a mondák világa, a nagy meséket a kalandregények, a felejthetetlen állattörténetek, s mindebből tevődik össze felnőtt korra az irodalom szeretete és igénye. Nem mindegy, hogy milyen az első benyomás, mely tovább rezeg bennünk, és amit sok-sok éven át viszünk magunkkal.

Minden gyerek fogékony az olvasóvá válás iránt. Édesanyja mesélése és a sokat mondott dajkarímek, népi játékok mozgásokkal ismételtetett eleven lüktetése életre szóló élménnyé válhat. Rohanó világunkban a szülőknek kevés idejük jut arra, hogy megízleltessék a kicsinyekkel a mesemondás gyönyörűségét. Ezért fontos, hogy lehetőséget nyújtsunk a beszélgetésekre, az a mese, verses mesék, az irodalom adta lehetőségek felhasználására az anyanyelvi nevelésben. A mese kínálja a legtöbb lehetőséget a szerepvállalásra, aminek a gyerekek nagyon örülnek. Adjunk erre lehetőséget, segítsük a mesék életre keltését. Szakdolgozatom témájaként ezért választottam az olvasóvá nevelés fontosságát. Beleélési folyamatát segíti a könyv, a mese, a versek vizuális élménye, és az élő beszéd hatása.

A téma feldolgozásával célt az volt, hogy magam is átfogóbb képet kapjak az olvasóvá nevelés személyiségformáló szerepéről, hogy pedagógusi munkám során minél hatékonyabban tudjam alkalmazni azt. Úgy gondolom, hogy az olvasóvá nevelés nagyon fontos eleme a könyvtári nevelő munkának. Azoknak a gyerekeknek a beszédje, akikkel rendszeresen és előre megtervezve foglalkoznak, fejlettebb, mint azoknak a társaiknak, akikkel kevesebbet, vagy nem megfelelően foglalkoznak. Belépő ez a gyerekekkel közösen átélhető együttes élmények világába, ahol örömmel és beleéléssel hallgatják az ismert irodalmi alkotásokat.

A már ismert mesék, történetek, párbeszédésíthető versek, verses mesék ismétlésekor, ismét átéli a gyermek a korábbi esztétikai élményeket. Minden alkalommal más és más vonás kapja meg őt, újabb és újabb szépségforrások nyílnak meg előtte, s ezáltal a mű keltette élménye összetettebb lesz. Lényegében az élmény kiteljesedése folyamatát éli akkor át.

A dolgozat az előbbieken megfogalmazott céloknak megfelelően két fő részre tagolódik. Az első részében mutatom be a könyv és az olvasás fontosságát, továbbá kitérek a felolvasás módszerére, céljaira és feladataira, valamint jellemző értékeire, végül pedig a történetekre, amely megélésé, egyéni élménnyé válik. A második részben már a népmese-foglalkozások

gyermekre való hatását és fontosságát ismertetem. Itt elsősorban kitérek a gyermekek képességeire, akik beleélik magukat mások helyzetébe, a hallott mesébe, hogy képzeletében magára öltse a mese egy-egy hősének szerepét. Mindezt biztosítja számára a dramatizálás és a drámajáték módszere.

Dolgozatom harmadik része a gyakorlati rész, melyet a Tiszaújlaki Fiókkönyvtárban végeztem. Öt foglalkozást vezettem le gyerekekkel, amellyel a könyvek szeretetére és fontosságára hívtam fel a figyelmüket. Továbbá interjút készítettem öt könyvtárossal, hogy megtudjam, hogyan segítik foglalkozásaikkal a gyerekek körében az olvasóvá válást. Kutatásomhoz támasztott hipotéziseim a következők: Feltételezem, hogy a foglalkozások hozzájárulnak az olvasóvá nevelés megalapozásához. Feltételezem, hogy az irodalmi alkotások színesebbé teszik a foglalkozásokat, és részt vesznek a gyerekek érdeklődésének a felkeltésében.

Szakdolgozatom három fejezetből áll. A szakirodalom tanulmányozása alapján írt fejezetek feldolgozásában Dankó Ervinné: *Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában*; Zilahi Józsefné: *Mese-vers az óvodában I-II*; Zilahi Józsefné, Babos Eszter: *Otthonos bábok – Bábos otthonok*; című munkái voltak legnagyobb segítségemre.

I. KÖZÖS SZENVEDÉLYÜNK AZ OLVASÁS

A könyv egyik nemzedék végrendelete a másik számára, a tapasztalt tanácsa az életet kezdő fiatalnak. A könyv a lélek orvossága, mondta Diodórosz 2100 évvel ezelőtt. Milyen igaza volt... Egy szoba könyv nélkül olyan, mint a test lélek nélkül, mondta Ciceró. Az elmének könyvre van szüksége, hogy megőrizze élességét. Nem elég néha olvasni, vagy olvasgatni, értően rendszeresen kell olvasni, úgy ahogy alszik, étkezik, lélegzik vagy szeret az ember. A könyv kulcsfontosságú a világ megértéséhez, nélküle nem lehetnénk aktív tagjai a világnak, nem tudnánk szocializálódni. A könyvet szép, de csalfa tündér lakja; Ha fölnyitod, megkapja szívedet, és fölvisz a legragyogóbb csillagra, mondta Petőfi. Ha öreg leszel, ősz és álmatag, s bólongsz a tűznél, vedd le könyvedet, olvasd lassan, míg lágy tekinteteds szemed mély árnyát visszaálmódod, mondta William Butler Yeats. A könyv a szellemi manna, amelyből mindenki jól lakik, az égi táplálék, amely minél inkább fogyasztják, annál több lesz belőle, a bűvös kenyér, amely senkit nem hagy éhen, minden ínségest kielégít, hatalmassá tesz, úgyhogy mindenki az ismeretek tőkése és nagybirtokosa lehet általa, gondolat-milliomos, mondta Kosztolányi Dezső. Fontosnak tartom, hogy ne csak olvassuk a könyvet hanem értsük is amit olvasunk, elgondolkodjunk az olvasottakról és közösen megbeszéljük az igazi mondanivalóját. Hiszen az olvasó szellemi munkát végez és közben beleéli magát a szereplők életébe, szimpátiát, antipátiát, empátiát él át, formálódik a személyisége (Gombos, 2014).

A szerzőtelragadja az ihlet, majd magával ragadja az olvasót, és mint egy tornádó tölcseré felkapja és távoli, ismeretlen világokba repíti. A regény, a jó könyv nem csupán annyi, amennyit az író beleálmódott, az is benne van, amit az olvasó fantáziája felfedez benne. Az igazán értékes könyveket, ha újra és újra elolvassuk, mindig kissé másként értelmezzük, mindig más értéket fedezünk fel benne. Mintha valaki titokban még írt volna hozzá az éjszaka. A könyv olyan, mint a partitúra a zenész számára, beavatatlannak csak hangjegyek, mint ahogy a könyv is csak betűk sokasága, és a tartalom rejtve marad a felszínes szemlélő előtt, viszont megmutatja kincseit annak, aki kíváncsian és fogékonyan vagy szorgalommal tekint bele. Sajnos, sokan nem hallják ezt a zenét. Minden könyv más, pedig mindegyikben nagyjából ugyanazok a szavak vannak, csak más sorrendben, és a szerzők mégis újra meg újra rengeteg mindent el tudnak mondani általuk. Az olvasás tehát bensőséges kapcsolat, akár az érzelmes ölelés, ami meghitt és intim: elzár a külvilágtól, nem létezik idő és tér számunkra, ha elragad bennünket a fantázia. Nagypám mondta annak idején: az alvó, a szeretkező és az olvasó embert nem illik zavarni. -

A könyv halhatatlanná teszi a szerzőt, a szereplőket, és amíg olvassuk, talán minket is. George R. R. Martin szerint ahány könyvet elolvasunk, annyi életet élünk át.

Az olvasásfejlesztés lényege az olvasásra való ösztönzés, mégpedig aktív könyvtárosi közreműködéssel, ami az olvasás megszerettetése mellett a felvilágosítás és tájékoztatás révén történik. A könyvtárba látogatók nem csupán megismerhetik a könyvtárosok segítségével az olvasás által megnyíló lehetőségeket, de a jó könyvtáros lehetővé teszi az olvasók számára, hogy azok egymással is megoszthassák olvasmányélményeiket, tapasztalataikat. Az olvasás megszerettetésében fontos szerepet kapnak a család mellett az óvodák, az iskolák, a könyvtárak. A szülő, az óvónő, a tanár, a könyvtáros, közös erővel küzd a gyermek személyiségének fejlődéséért. Olvasni és tájékozódni kell, hogy irodalmi izlésünk egyre kifinomultabbá és műveltebbé váljon, amit szakadatlanul ápolnunk és gondoznunk kell magunkban (Zilahy, 1994). A szülő szerepe itt is nélkülözhetetlen, hiszen ő az, akivel először lépi át a gyermek a könyvtár ajtaját, s ezzel a lépéssel nemcsak gyermeke szórakozását, idejének hasznos eltöltését biztosítja, ismereteinek, élményeinek gazdagítását is elmélyíti, fejleszti szókészletét, beszédképességét és segít felkészíteni a rendszeres olvasásra (Gombos, 2014).

A divat teremtette talmi ideák mentális tévutakra vihetik a fiatalokat, de a szépirodalom etikai normái egészséges értékrendet formálnak személyiségükben. Az olvasás és a tanulás révén olyan lehetőségek nyílnak meg előttünk, amelyek egész életünket, életminőségüket jelentős mértékben befolyásolja. Felnőtt korban az olvasott ember elhelyezkedése sokkal egyszerűbb, mert könnyebben tud kommunikálni és szocializálódni. Egészséges felnőtt csak egészséges gyerekből lesz; hasznos tagja a társadalomnak csak akkor lehet, ha felépíti saját kulturális értékrendjét. Az olvasás társadalmilag hátrányos helyzetben komoly erőfeszítést jelent. Minden gyerek hátrányos helyzetű, aki nem tud együtt haladni hasonló korú társaival. Nem csak a szociális értelemben vett szegénység jelent hátrányos helyzetet, vannak személyiségük rendellenes fejlődése következtében hátrányosak is, mert a szociális szülők nevelik őket, akik ingerszegény környezetben élnek vagy szellemi életüket sivárság jellemzi. Ahhoz, hogy az olvasás mindennapi feladattá és szokássá váljon és tartalmas, igényes szórakozást nyújtson a társadalom minden tagja számára, meg kell teremtenünk az egyenlő esélyt a könyvtárhasználatban is. A hátrányos helyzetű emberek számára a könyvtáraink használata, a könyvtárak megközelíthetősége és a könyvtárban való közlekedés és a tájékozódás komoly nehézségekbe ütközik. Ugyanakkor számos törekvésről tudunk az esélyegyenlőség megteremtésére. A nem látó emberek számára például a felolvasó szoftverek segítségével lehetőség nyílik az e-könyvek tartalmának megismerésére, illetve ma már számos hangos

könyvhöz juthatnak. A hátrányos helyzetű gyermekek számára a könyvtár művelődési esélyeik, az életben való boldogulásuk, érvényesülésük nélkülözhetetlen eszköze. Az olvasás a normális élet része, csak akkor adaptálódik az egyén életvitelébe, ha már a családban megkapja azt a mintát és indíttatást, ami természetes életszükségletként és nem kényszerként a szórakozás és a kikapcsolódás eszközévé emeli az olvasást. A szülő képes megszerettetni a gyermekkel a könyvet. Az együttes olvasás, a könyv tartalmának megbeszélése vagy családi programként a könyvtár meglátogatása elősegíti az olvasóvá válást. A könyvek tudatos kiválasztása, a helyes szelektálás fontos az igényes és esztétikus olvasáskultúra elterjesztéséhez. Ha otthon ellenőrizetlenül a tévé vagy a számítógép előtt felejtjük a gyereket, könnyen rabjává válik, elfásul, és elveszíti érdeklődését a való világ iránt. A részletekbe menően pontos digitális (virtuális) valóság elnyomja a fantáziát és a történetek követésének és megélésének képessége csorbul, amit csak a könyv képes igazán fejleszteni, mivel csak a szöveg tartalmát kapja belőle az olvasó, minden mást neki kell elképzelni, kiszínezni és értelmezni, főként a tanult minták révén. A gyereket nem a saját képei, képzelőereje köti le, hanem “kisajátítja” őt a virtuális világ (Takács, 2006).

A gyermek fejlődésének előmozdítása az ismeretekkel és élményekkel való gazdagítása nagyrészt az olvasás révén valósítható meg. Beszédkészségének, szókészletének fejlesztése, az olvasás iránti érdeklődés felkeltése, életben tartása, fejlesztése a rendszeres olvasásra való rászoktatással és az iskolára való felkészítéssel vagy akár saját könyvtár létrehozásával a gyerek számára, motivációt, indíttatást jelenthet az egész életére. A szülői minták, a szülők olvasottsága, kulturális státusa vagy a család viszonyulása általában véve az olvasáshoz, meghatározó. A szülők kompetenciája az olvasóvá nevelésben nem lehet elégszer elmondani alapvetően fontos feladat (Gombos, 2014).

Az olvasói szokások felmérésével képet kaphatunk arról, miket, milyen témákat, milyen szerzőket olvasnak legszívesebben, vagy milyen céllal, esetleg hogyan illeszkedik életükbe az olvasás, milyen értékeket vált ki belőlük az olvasás, örömteli vagy kényszer számukra ez a tevékenység. Ha a hasonló témákban olvasókat összehozzuk egymással, akár író-olvasó találkozók, olvasókörök szervezésével, ahol megoszthatják élményeiket és tapasztalataikat, esetleg ismereteiket, ezzel örömtelibbé és vonzóbbá tesszük számukra az olvasást. Minden korosztályt más és más módon lehet megérinteni, megszólítani és megnyerni az olvasás örömeinek, mivel egyedi sajátosságaik, érdeklődési körük és speciális igényeik eltérőek. Olyan témákat kell keresni, ami leköti a gyereket, érdekli, talán még kutatni is kész érte. A könyvtáros figyelemfelkeltése és tájékoztatása, empátiája, emocionális érzékenysége és toleranciája pozitív

hatást gyakorol a könyvtárlátogatóra, de helytelen magatartása esetleg örökre elkedvetlenítheti a látogatót, akár el is fordíthatja az olvasástól. A hagyományos olvasás kultuszának megőrzése és fenntartása sok erőfeszítést kíván a könyvtáros társadalomtól.

1.1. AZ OLVASÓVÁ NEVELÉS GYÖKERE A TÖRTÉNET

Az olvasóvá nevelés folyamata gyermekkorban kezdődik családi környezetben, ezért a könyvtárak a világ szinte minden országában különös figyelmet fordítanak a család intézményére. A könyvtárosok önmagukban nem oldhatják meg az olvasóvá nevelés feladatait, de olvasóvá nevelés könyvtárak nélkül elképzelhetetlen.

A könyvtárba látogatóknak már a bejáratnál találkozniuk kell a könyvtárosok ajánlásával, akik folyamatosan információval szolgálnak az olvasók számára. A könyvtár oldalán biztosítani kell az olvasóink számára az információhoz jutás feltételeit. A webes felületen, lehetőséget kapnak az olvasók a véleményük és tapasztalataik megosztására. Olvasóink számára olyan tereket, alakítunk ki, ahol beszélgethetnek egymással a hasonló érdeklődésű látogatók, és egyben véleményüket is kifejezhetik és érvelhetnek az olvasottak alapján. A fiókkönyvtárakban a kirakatokba helyezett új könyvek figyelemfelkeltők, vonzzák a tekintetet, és talán behozzák a téma iránt érdeklődő kíváncsi embereket. A Márai programos könyveinket szeretik és nagyon kedvelik a gyermekek és a felnőttek is egyaránt. Ugyanez a helyzet az asztalokon hagyott könyvekkel: amit valakik már elolvastak, az mások számára is érdeklődésre tarthat számot. Fontos lehet a frissen visszahozott könyveket egy helyen tartani, ahol a kíváncsi látogatók szabadon böngészhetnek köztük. A könyvtárak részvételével nyaranta olvasótáborokat, gyerek napokat szervezünk meg, ahol a természettel harmóniában és a könyvek segítségével ismerkednek meg a gyerekek a környező világ összefüggéseivel, mégpedig vonzó módon játékos formában. A könyvtárban családi hétvégéket tarthatunk, ahol szülő és gyerek együtt játszva és versengve mutathatja meg, hogy képes felkutatni a könyvek között az információt (Gombos, 2014).

Az egyik legjobb módszer arra, hogy megszerettessük gyermekeinkkel a könyvek varázslatos birodalmát az nem más, mint a felolvasás. Minden gyermek számára nagyon hasznos lehet, hogyha hangosan és leülve mellé felolvasunk. Időt kell szánni rá, mert így értő olvasóvá és jobb tanulóvá válik. Ennek hatására a gyermekünk hamarosan rájön, hogy olvasni nemcsak hasznos és jó, hanem jó mulatság is lehet. Kialakul bennük a történet iránti igény, amely megéléssé, egyéni élménnyé válik. Közben pedig bővül a szókinccse, fejlődik a

képzelőereje, gazdagodik a kifejezőképessége és természetesen több információhoz jut az adott témával kapcsolatosan (Gombos, 2014).

Az olvasás hatása az oktatásban nap mint nap tetten érhető. Az új ismeretek befogadása aktív olvasás nélkül elképzelhetetlen. A kritikus gondolkodást és a tájékozódást, a szókincsfejlesztést és kifejezőképességet, lényegkiemelő készséget segíthetjük elő, ha az olvasást már gyermekkorban megszerettetjük. A gyermek majd felnőttként képessé válik asszociálni, szintetizálni és saját morális értékrendet alakítani ki az olvasott szépirodalmi művek alapján. A lexikális tudás révén az ismeretei megnőnek, és ő maga egyre magabiztosabbá és határozottabbá válik. Ha megfelelően vetettük el az olvasás magvát, a gyerekek szívesen búvárkodnak a könyvtárban, sokat segít az órákra való felkészülésben, a gyűjtőmunka révén folyamatosan gyarapodik ismeretük, a könyv- és könyvtárhasználat elsajátítása révén előnyre tesznek szert kevésbé érdeklődő társaival szemben. Gyorsan megjelenik a kritikus gondolkodás, illetve az együttes gondolkodás képessége azokban a gyerekekben, akik sokat olvasnak. Nem győzöm eleget hangoztatni a gyerekek körében, hogy, aki sokat olvass az sokat is tud! Az olvasás révén képessé válnak az önálló ismeretgyűjtésre és a talált információk komplex feldolgozására (Békés, 1973).

Sokszor nem is a probléma megfogalmazása, hanem a probléma helyes megközelítése a döntő, amely rendszerint az értő olvasáson alapul. Minél több könyvvel ismerkednek meg, annál több összefüggést vesznek észre, majd a siker révén még szorosabbá válik kapcsolatuk a könyvekkel és az olvasással. Akik már gyermekkorban kis kutatókká váltak, azok felfedezik az olvasás örömeit, ráébrednek arra, hogy a tudás elmélyítéséhez sokat kell olvasni, ráadásul tudni kell az ismeretek sokaságából szelektálni, csak a fontos és lényeges információkat elraktározni. Azzal, hogy már gyermekkorban megtanulják az évek során a kritikus gondolkodást, megtanulnak korrekten vitatkozni, érvelni, azzal nemcsak a tudásuk, műveltségük gyarapodik, hanem magabiztosabbak is lesznek (Zilahi, 1990).

Az olvasás ráébreszt az anyanyelv finomságaira, ráadásul - visszahatóan – felkeltheti az olvasás iránti vágyat. Egy sajátos szenvedély alakul ki, az információ és könyvéhség, ami jótékonyan hat az egyén fejlődésére, és akkor már régen nem a kényszer irányítja az olvasását. Manapság, mondják, kevés az idő, sokszor nemhogy olvasni, de még beszélgetni sincs időnk, ezért a gyors információszerzést, illetve a rövidebb olvasmányokat preferálják az olvasók. Az olvasási intenzitás és elmélyültség csökkenése negatívan hat az olvasási kompetenciára, valamint a szövegértés színvonalára is. Olvasni gondolkodás nélkül értelmetlen dolog,

gondolkodni olvasás révén szerzett ismeretek nélkül szinte lehetetlen. Az az ember, aki nem olvas könyvet, alig különbözik attól, aki nem tud olvasni...

1.2. Az olvasás helye és szerepe

Társadalmi problémánk, hogy a gyermekek évről évre egyre kevesebbet olvasnak szépirodalmat és nem teljesítenek olyan szinten ahogy azt elvárják tőlük. Ez a jelenség sajnos később visszaüt és negatív következményekkel is járhat. Ennek érdekében szükséges a bevezetés vagyis a becsalogatás a könyvtárba, mert ebben a korban még van esély a könyvek megszerettetésére és a bennük való gyönyörködésben. A magyar mesekincs, mese-beszéd megalapozza az olvasóvá nevelést és értő olvasóvá válnak a gyermekeink (Gombos, 2014).

Az olvasáshoz vezető út első állomása az az altató- vagy ringatódal, amelyet a gyermek megszületése után először hall. Ezt követik azok a további dalok és versikék, amelyekkel a körülötte élő felnőttek bevezetik a „kinti világba”. Sándor Ildikó néprajzkutató szerint a gyermek azonnal felfigyel az énekszóra vagy a jellegzetes mondókázáshoz kapcsolódó hanghordozáshoz, amely határozottan elválik a szokásos mindennapi beszédétől, s amely segíti a gyermek hallási figyelmének az összpontosítását, ébrentartását, a más hangoktól-zajoktól való megkülönböztetést (Boldizsár, 2012).

A könyvtáros, a könyvtár, a szituáció és az olvasást kedvelő gyermek egymásra találása befolyással lehet sajátos módon a pályaválasztásra, illetve az életpálya alakulására. A könyvtár, a könyvtáros és az olvasás nehéz körülmények között is segítheti a fogékony, az olvasó embert. Az olvasásszeretet és találkozás egy könyvvel (egy témával) gyakran hoz létre életre szóló elkötelezettséget, hiszen nem mindegy hogy mikor és mit olvassanak a gyerekek. Egy-egy könyv elolvasása olyan hatással lehet a személyiségükre, hogy naplót és jegyzeteket kezdenek készíteni hozzá. Ez az egyik legjobb dolog, ami történhet velük. Az olvasás kaland, amely gazdagít. A könyvek segítségével elkalandozhatunk más világokba és közben jókat nevetünk és új ismeretekre is szert teszünk. A közösen átélt történetek élménye, feledhetetlen élményekkel ajándékoz meg. A legfontosabb pedig az, hogy a gyermekünkkel együtt gyakorolhatjuk az élethosszig tartó olvasás szokását (Gombos, 2014).

Az olvasás az olyan művészet, amit az olvasó, ha igazán érti és feldolgozza magában azt, amit olvas, bizonyos értelemben maga is alkot. Hiszen újraterejt, újraalkot önmagába egy művet, elgondolkozik rajta és talán el is mondja a jó barátainak, akiket szórakoztat vagy elgondolkoztat az elmondott történeteivel (Békés, 1973).

Az olvasás bűvésze a művészettel kezdődik. Miért ne értenénk egyet Weöres Sándorral, aki így szemléli a költészetet, versek és olvasók kapcsolatát napjainkban:

A jó vers élőlény, akár az alma,
Ha ránézek, csillogva visszanéz,
Mást mond az éhesnek s a jóllakotnak
és más a fán, a tálon és a szájban,
végső tartalma vagy formája nincs is,
csak él és éltet. Vajjon mit jelent,
nem tudja és nem kérdi. Egy s ezer
jelentés ott s akkor fakad belőle,
mikor nézik, tapintják, ízlelik.

Nézni, tapintani, ízlelni hívom az olvasót, készítem az olvasót a beleélés örömeire, a szavak és mondatok elmélyült értelmezésére (Hernádi, 1989)

Az igazi nagy könyvtárakban a könyveket többféleképpen osztályozzák. Sokfiókos szekrényekben, hosszúkás fiókokban helyezik el azokat a kartonokat, amelyeket úgy is nevezhetnénk, hogy ezek a könyvek személyi igazolványai. A kartotékon a könyv szerzője, címe, kiadója, kiadásának időpontja és még sok másfajta adat látható. Ezek mind arra az egy bizonyos kötetre vonatkoznak (Békés, 1973)

Könyvtáros vagyok és súlyos függőségtől szenvedek: nem akarok leszokni az olvasásról, mert szeretek olvasni és átadni az újabbnál újabb információt, amit aztán átgondolva újra értelmezek és tovább adok, ha megfelelő helyre talál akkor örömet szerezz nekem, ha nem akkor meg várom az újabb „áldozatomat”, akinek tovább adhatom azt, amit a „kincses szigetről hoztam”, de előtte kibányásztam a mélységek mély rejtekeiből, ahol belső rezgések és mély benyomásokkal telve juttatom az olvasók szívéhez és lelkéhez (Gombos, 2014).

A gyerekek lelki világa az, amin keresztül még hatni tudunk és kell is. Ők azok akik igazán figyelnek ránk és értékelik is azt az időt, amit rájuk fordítunk. A mesék, versek világa igazi kincs a számukra, amiből újra és újra erőt merítenek és bátorságot kapnak az új ismeretek befogadására. Ebben kötelességünk segíteni nekik, mert még gyengék és irányíthatóak a közömbös világ által, ami rombol és pusztít és nem nézz senkit, még azt sem aki képességei által drágaköveket tudna zengő-szólo muzsikájával előhozni. Ezért van szükség minél több pedagógusra és könyvtárosra, akik a nyelvi szépség örömeivel ápolják és jóra nevelik gyermekeinket. Igazgatják az értékes és értelmes palántákat (gyermekeket) akik mint az angyalok, úgy néznek ránk és várják biztató szavainkat és útmutatásainkat. A mese mindenképp

figyelmet érdemel, mert szóbelisége hiába módosult és variálódott, mégis érvényesek maradtak üzenetei és továbbra is meg tudja szólítani a gyermekeinket.

Az irodalom: művészet. Ebbe az irodalmi életbe csöppenünk egynéhányan és észrevesszük vagy inkább elolvassuk, hogy végül minden jóra fordul, és a gonosz boszorka elnyeri méltó büntetését. Az olvasó végeredményben szépet és maradandót kap az olvasmányjaiból merítve és önként (Bárdos, 2016).

1.3. A gyermekek irodalmi nevelése a könyvtárban

Felesleges említenünk is, hogy mennyire fontos szerepe van az irodalmi és a művészi nevelésnek a gyermekek életében. A mondókák, altatók, höcögtetők és lovagoltatók már első ízben megadják a gyermekeknek a legszükségesebb élményt, vagyis a ritmusban megélhető harmóniát. Ezt adják számukra a mondókák, versek és versesmesék több változatai. Már 2-3 éves korban megtapasztalhatjuk a vers kedvelésének nyomait. A kisbaba ringatása, az édesanyja dallamos éneklése, dúdolása, és az ölbéli játékok mind-mind elemi ritmusélmények, amihez kellemes hangulat és a beszéd zeneisége tapad (Zilahi, 1994).

A gyerekek az irodalmi művek közül mindennél jobban szeretik a népmeséket, mert arról szólnak hogy embernek lenni mindig küzdelem és kaland. Célunk, hogy irodalmi élmény nyújtásával a gyermekek érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi fejlődésének elősegítését segíthessük a mesefoglalkozásainkon. A mesélés pihentet, szórakoztat, az anyanyelv közegén át hat, emberi kapcsolatokratanít, segít a világban eligazodni, az élmények feldolgozásával oldja a szorongást. Az irodalom létszükséglet és útmutató a gyermekek számára, olyan formában, hogy amikor felnő, akkor szellemi táplálékként, menedékként és támaszul szolgál életutja során. Bármerre is viszi majd a sors, ő mindig fogja tudni a kiutat és a választ az előtte álló kérdésekre (Bárdos, 2016).

A mesékkel, versekkel, irodalmi alkotásokkal az anyanyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése, a korcsoportnak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése. Az óvodás gyermek a mese segítségével – a vágyak és a képzelet nyelvén – sok mindent felfog és megért. A mese megnyugtatja, mert teljes világképet, világmagyarázatot ad. Méghozzá olyat, amire pont vágyik az óvodás gyermek: világos, áttekinthető, ismerős. Elsősorban érzéki és érzelmi (lelki) alapon szerez mély benyomásokat a természetről és az emberi élet jelenségeiről (Zilahi, 1998).

A kisgyermeknek 1-2 éves korában adhatjuk kezébe az első könyvet. Ez a tárgyképeskönyv, mely szöveg nélküli és ezzel is hangsúlyozzuk a kép szerepét. A vastag lapú könyv minden oldalán egy-egy tárgy látható, ami a gyerek közvetlen környezetében van. Állandóan a kézben van, mint játékszer, és mégis elnyúlhatatlan. A gyerek felismeri és megnevezi a benne található tárgyakat, mivel nincs még szükség irodalmi formába öntött szavakra, elég – és nagyon nagy – a ráismerés öröme. A ráismerés öröme táplálja az élményt (Zilahi, 1994).

A képeskönyvek gyakori, a legkisebbekhez legközelebb álló fajtája a leporelló. A leporelló tulajdonképpen átmenet a játék és a képeskönyv között. Mivel elszakíthatatlan és végignyitható, a gyermekek első dolga, hogy házat csináljon belőle magának és beültesse a mackóját, vagy vonatostit játsszék vele. Mindenképpen legalább úgy szolgálja a leporelló a játékot, mint a művelődés kezdeti lépéseit. (Aszódi, 1974).

3-4 éves korában érdemes megismertetni a gyermekeket a klasszikus tündérmesékkal, amelyeken keresztül a gyermekek megismerkednek az emberi kapcsolatokkal, családi szerepekkel. Ezek a mesék a maguk képi nyelvén többet elmondanak, mint akármilyen pszichológiakönyv (Bárdos, 2016).

A gyermek maga is kezd egyszerű verseket, meséket tanulni, melyeket nagyobb hallgatóság előtt bátran elmond, a csoportban lévő társai számára. Szereti magát bemutatni, jó eredményt produkálni. Vállalkozik a látott és hallott dolgok, mint például a mesemondás elmondására is. A beszéd újabb nagy lehetőségét éli így meg. Ennek ellenére a beszéd fő formája ebben a korban a párbeszéd, a dialógus. Közben fejlődik a gyermek verbális készsége: helyesen ejti a hangokat, többnyire lassan, tagoltan és kifejezően beszél. 5-6 mondatban elemzi a felmutatott képet. Mindezt saját tapasztalataira építve (Berghauer, 2013).

Népköltészetünkben nincsenek nyelvi határok: a mesék úgy mint a dalok könnyedén lépik át a nyelvi határokat, mert a legtöbb helyen kétnyelvűség köti össze a nemzeteket. Ebben a nemzeti egységben, a mesékben találkoznak a Grimm-mesék boszorkánya a magyar vasorrú banyával, akinek talán a nénikéje az orosz Baba Jaga. Ezek a mesék a szóbeliségben ugyan állandóan formálódtak, mégis segítenek a gyerekeknek megszabadulni szorongásaiktól és félelmeiktől. A jól és többször elmondott mese énerősítő hatású, mert az ismert epizódok és beszédfordulatok biztonságfokozó élményt adnak a gyerekeknek. A mesehallgató gyerek előre elképzei, hogy mi fog következni és várja az odaillo kifejezéssel, úgy mint első alkalommal a várt eseményt (Zilahi, 1994).

Az anyanyelv megismertetésén túl az irodalmi érdeklődés felkeltése is nagyon fontos. A mondókákon, verseken, verses-meséken, tündérmeséken, bábjátékokon, dramatizálásokon

keresztül változatos irodalmi élmények közvetítése, átadása. Ennek megfelelően az irodalmi nevelés anyagát úgy állítsuk össze, hogy megfelelő arányban tartalmazzon mondókát, verset, mesét, elbeszélést, versesmesét, folytatásos történeteket.

A gyermekeket a vers ritmusa és zeneisége ragadja meg elsődlegesen. Éppen ezért főleg a 3-4 éveseknél, de az óvodáskor végéig törekednünk kell arra, hogy mozgással összekapcsolt mondókákat, dúdolókat, verseket tanítsunk. A mozgásos feszültség végeredményben átalakul teljesen ritmusélménnyé. A gyerekek nagyon szeretik a vidám zenét és annak hallatára elkezdenek hadonászni, dobogni, ugrálni, táncolni és tapsolni. Nagyon nehéz őket lecsillapítani, de nem is szükséges, mert lételemük a mozgás (Zilahi, 1994).

Zelk Zoltán gyermekekhez szóló verseit szeretném bemutatni, mely több mint harminc esztendeje állja az időt, és mindig megújuló örömet jelent felnőttek és gyerekek egyaránt. Akkor jöjjön most Zelk Zoltán "Tavaszi dal" című verse, amely tökéletesen eltalálja az évszak hangulati mondanivalóját és ritmusát. Megbeszéljük a versikét, hogy kinek mi tetszett benne és miért szép ami szép benne. Megpróbálom megértetni őket a költő lelkiállapotával, amikor írta a verset és átérezni minden szavát. Ilyen módon viszem be a gyerekeket a költő lelkébe és műhelyébe is (Bárány, 1966).

A gyerekek igen kedvelik és játékos formában tanulják meg méghozzá úgy, hogy három gyerekek szétosztom és addig ismétlem amíg, ők is közben elsajátítják. A tanultakat pedig a társasjáték közben előhívom az emlékezetükből. Így ők is játszva tanulnak, és az időnk sem vész el értelmetlenül. Akik nem tudnak még olvasni, azoknál képes szemléltetőket alkalmazunk.

Egy, kettő, három, négy,
kis őzike, hová mégy?

-Elég, hogyhatudom én:
tavasz elé futok én!

Egy, kettő, három, négy,
te kis nyuszi, hová mégy?

– Se erdőbe, se rétre:
a szép tavasz elébe!

Egy, kettő, három, négy,
te kis madár, vígan légy:
olyan szép dalt daloljál,
szebb legyen a tavasznál!

A következő legkiemelkedőbb művészeti alkotás, amely már a valódi költészetet tükrözi az a „A három nyúl” című kötete. Ez már valódi költészet, ihletett versesmese. Rímes prózában meséli el a költő a három nyulak történetét, a csacska rémhírterjesztőket, akik addig súgják egymásnak az erdőben, hogy milyen veszedelmes jószágok járnak arra, míg a vadász is eldobta a puskáját és még ijedtében meg is fogadta, hogy sohase vadászik többet, csak ne falják fel a szörnyek. Melegség, derű, finom humor, játékos régieskedés jellemzi a mesét, amely a gyerek nyelvezetét is műveli (Aszódi, 1974).

A későbbiekben már a vers hangulati színezete is hat a gyermekekre, de nem a tartalom, hanem a vers zeneisége, a ritmusa, ríme vált ki érzelmeket. Ezt tekintjük alapnak egy-egy vers kiválasztásánál.

A mese világában minden lehetséges. A mesei történetet a varázslat irányítja. Az óvodás gyermekek otthonosak ebben a varázslatos világban, fogékonyak a lehetetlenre, természetes nekik, hogy minden megtörténhet. Ami a tündérmesét és a népmeséket illeti, Bálint Alice és kortársai már az 1930-as években rájöttek, hogy: a mese közöl először realitást, valóságot a gyerekekkel (Vekerdy, é.n.).

Használjuk ki ezeket a spontán adódó alkalmakat. A mondókázás, mesélés, verselés a gyermekek kezdeményezéseire, de kezdeményezésünkre is létrejönnek. Az ösztönzésünkre létrejött mondókázás, verselés, mesélés kezdeményezett helyzet. Ez választható, vagy csoportunkat ismerve alkalmanként kötelező jellegű az egész csoport számára. Például: mesehallgatás. Meséljük a gyermekeknek mindennap, amikor csak lehetőség van rá.

A kicsinyek irodalmának kettős a hatása: részben kiegészíti és ébren tartja a képzeletteremtő kedvét, részben pedig segít megismerni a valóságot. A képeskönyvek egy része és a mese inkább a gyermek képzeletét mozgatja meg, és etikai, erkölcsi szemléletét alakítja, míg más képeskönyvek vagy reális történetek a valóság felé vezető útját egyengetik. Minél közelebb kerül a gyermek az iskolás korhoz, annál több jól sikerült, reális, a valóságot bemutató könyvre van szüksége (Aszódi, 1974).

Kötelességünkhöz tartozik a mesehallgatás, vershallgatás szokásának kialakítása minden korosztálynak. Meggyőződésünk, hogy a mesélés csak nyugodt, csendes, a mesélőre való odafigyeléssel lehet igazán élményt nyújtó. A meséléshez meghittságra van szükség.

Az olvasás képességének kialakulásában nagy szerepe van a mesének, valamint annak a mesehallgatást kísérő állapotnak, amelyet a hipnóziskutatók történethallgatási transznak (intenzív fókuszált figyelemnek) neveznek. A gyerekekett lassan, mindenféle belső és külső változását szem előtt tartva kell elvezetni a meséig, hogy az olvasás képessége kialakuljon. Ez

körültekintő figyelmet kíván mindazoktól, akik a gyerek körül vannak: egyrészt születésétől kezdve fokozatosan kell bővíteni a világról való ismereteiket, másrészt fokozatosan kell megtanítani a mese nyelvének értését (Boldizsár, 2012).

Az irodalmi-, anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás – dramatizálás. Ezeken keresztül kaphatunk számot a gyermekek irodalmi élményeiről. Ezek az irodalmi élmények kiegészülnek hangulataikkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A bábozásitechnikák – pl. kézzjáték, árnyjáték, tárgyjáték, asztali/paraván mögötti bábjáték – és a báb típusok –ujjbáb, kesztyűbáb, síkbáb, marionettbáb, árnybáb, terménybáb – kiválasztása elsősorban a mese-szövegének és a gyerekek fejlettségének a függvénye. Fokozatosan bővítjük a repertoárt, törekedünk a változatosságra! A könyvtárban van egy bábsarok: bábokkal, paravánnal, mikrofonnal ahol „bábszínházast” lehet játszani.

Az a feladatunk, hogy a bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket biztosítsuk. A dramatizálás lehetőségével biztosítjuk a közös élményszerzést, ugyanakkor alakítjuk az együttműködési készségeiket is. Az írott irodalommal való ismerkedést, a könyvekkel való helyes bánásmód elsajátítását a könyvek, böngészőjátékok, a gyermeki folyóiratok nézegetésével biztosítjuk. (Csukás István meseregényei, Kisiskolások és óvodások mesekönyve, mondókáskönyvek, Bogyó és Babóca böngészőjáték a legkisebbeknek). Fontos, hogy ezek az eszközök a gyermekek számára elérhető helyen legyenek. Közben felolvasunk és beszélgetünk a mesékről és kérdéseket teszünk fel a gyerkőcöknek.

Kérdések a “Só” című meséhez:

- a. Szerinted miért haragudott meg az öreg király a legkisebb lányára?
 - b. Te mit válaszoltál volna a legkisebb királylány helyében az öreg királynak?
 - c. Milyen érzéseket élt át a királykisasszony a történetben?
 - d. Hogyan bizonyította be a fiatal király, hogy a legkisebb királylány valóban szereti az apját?
7. Neked mi tetszett a mesében a legjobban?

Készítsetek illusztrációt, ceruzával vagy temperával a meséhez!

Nagyobb gyermekekkel való könyvtárba látogatás is hasonló céllal kerül be programunkba.

Irodalmi nevelés anyagáról

Az irodalmi nevelésünk alapját képezhetik:

Művészi értékű, népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotásokkal biztosítjuk az esztétikai élmény mélységét. Ezért a művek kiválasztásában érvényesül a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság.

A 3-4 évesek versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású játékos verseiből állítjuk össze. Olyan meséket választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik. Pl. a Bogyó és Babóca ismert rajzfilmzorozatokat. Igen kedvelik a főcímdal éneklését is és körjátékokban való játszását is, miközben a kör közepében egy kisfiú és egy kislány játsza el a két jó barát kalandját.

A 4-5 éves korú gyermekek meséit már a többfázisos szerkezetű verses állatmesék, magyar népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék alkotják. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Megismertetünk a gyerekekkel vidám humoros verseket, valamint mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó verseit. Szombatonként programot biztosítunk a kisbabáknak, óvodásoknak és iskola előtt állókkal a családoknak, ahol olvashatnak és játszhatnak a gyerekekkel különböző társasjátékokkal: a legkisebbeknek a Bogyó és Babóca böngészőt ajánlom, a nagyobb korosztály számára pedig a háziállatos kártyajátékokat.

Az 5-6-7 éves kor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, beépítjük a klasszikus tündérmeséket, a tréfás és a műmeséket. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják. Pl. nagy hatása van a gyermekekre Csukás Istvánnak a meséi, pontosabban –“A téli tücsök” című meséje, amely vidám történeteivel és tréfás szófordulataival megragadja a gyermekek figyelmét és gondolatvilágát. A fejezetek többszöri ismétlése magával ragadja őket és szinte a tudatokba épül a meseíró stílusa és bekezdéseinek a motívuma, részanyaga és annak minden cselekménye. Minden történet önmagában is, de a könyv egészében is különleges élményt ad a gyerekeknek. Elvárásolja a gyerekeket. Évek múltán is emlegetik a szereplőket, idézik a tréfás szófordulatokat.

Egy magányos tücsök emlékei elrepítenek bennünket egy olyan világba, ahol szeretetben élnek együtt az állatok, ahol elfogadják egymás különcségeit, és együtt boldogok. Csukás István varázslatos nyelvezete pedig mosolyt csal a legborúsabb arcra is. A történet főszereplője egy kíváncsi tücsök, aki egy szigeten letett hátizsák bal zsebében elalszik, és egy szoba magányában ébred. A gyermekek versanyagát különböző típusú népi mondókákkal és kiolvasókkal gazdagítjuk. Megismertetjük őket olyan közmondásokkal, amelyeket a környezet gyakran hangoztat.

Lírai verseket mutatunk be, mert a gyermekek már ebben a korban is megérik a költői képek érzelmetkifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék megerősítik a környezet megszerettetését, a néphagyományápolást és az évszakok szépségét.

A kisiskolások sem maradnak figyelmen kívül, ők népi játékokat vagy történelmi társasjátékokban vehetnek részt, olyanokban mint a „Kérdezz? Felelek!” vagy a „Villámválasz.”

Évente egyszer megrendezzük a könyvtárban a Magyar népmese napját. Bemutassuk a gyerekeknek a magyar mese és gyermekirodalom megteremtőjét, vagyis Benedek Elek nagy székely mesemondókat. Röviden ismertessük mesemondónk életrajzát és ajánlom a mesekönyveit. Azután mindenki, aki készült és szeretne mesélni elmondja kedvenc meséjét. Végezetül a jutalom sem marad el a kellemes szórakoztató mesélésért. A résztvevők Irkát és olvasókönyvet is kapnak. Az olvasókönyveket a KMPSZ-től szoktam kérvényezni a mesemondó verseny előtt, az irkát pedig a Főiskolától kapjuk.

Minden gyerekben él egy bizonyos szorongás és bűntudat, amit a mesék oldanak. A mesében vágyak teljesülnek – s hogy teljesülhessenek, csodákra és átváltozásokra van szükség. Ezeket az átváltozásokat nem a mese viszi bele a gyerekek fantáziájába, hanem éppen ellenkezőleg: a gyerek mágikus világképéből előkeresi és működteti ezt a kisgyerekkorban lehetséges világmagyarázatot. Az irodalmi érzékenységet növeli a mesehallgatás, mely következtében fejlődik a beszédképesség, beszédértés. A mesehallgatás erősíti a beszédbátorságot és lehetőséget ad a szerepvállalásra és a kreativitást is fejleszti (Vekerdy, é. n.)

A mese: közösségi műfaj, amely elaborációra tanít. Az elaboráció szó jelentése pedig a következő: pszichikus feszültségek képi feldolgozása (Vekerdy, é. n.).

Mesélés közben látjuk a gyerekeken, hogy egy másik tudatszintre lépnek, vagyis az átélés kettősségét élik meg. Egyszerre hallgassák és részt is vesznek a mesében (Zilahi, 1994).

Gyakran megfigyeljük a mesét hallgató kisgyerek kettős tekintetét. Egyrészt a mesélőre figyel, és szemét szinte szemébe függeszti. Ezt akkor látjuk, amikor fejből mesélünk. A gyerek ugyanis a hallottakhoz belső képet készít, fantáziájában látja, amit hall! Elaborál, vagyis sok szorongást, feszültséget és sok indulatot kell feldolgoznia képileg (Vekerdy, é.n.).

Sajnos rohanó világunkban a külső akadályok között első helyen szerepelnek azok a technikai eszközök, amelyek képkészítésre alkalmasak. De önmagában sem a televízió, sem a számítógép, sem az internet nem ellensége az olvasásnak. A baj akkor kezdődik, amikor a kész képek kezdik kiszorítani a belső képeket, és akkor éri el tetőpontját, amikor a gyerek

„képtelenné” lesz, azaz nem képes többé belső képek készítésére. Belső képek nélkül ugyanis nem lehet olvasni. Ha a felolvasott szöveg nem jelenik meg képként a tudatában, akkor sajnos nem értelmezhető az agy számára a szövegbe kódolt üzenet. A televízió kész képei ellustítják a természeténél fogva teremtésre, mozgásra, aktivitásra kész elmét, blokkolják a fantázia és a képzelőerő működését. A számítógépes játékok nem a belső képeket teszik tönkre elsősorban, hanem a valósághoz való viszonyt formálják át. Szélsőséges formában súlyos valóságvesztéshez vezethetnek, mert a belső biztonság és a külső kapaszkodók hiányában könnyű eltévedni a virtuális térben. Tehát, míg a mesék a valósághoz kapcsolódnak –, addig a számítógépes játékok épp ez ellenében hatnak. Ne engedjük elveszni a szóbeliségben rejlő lehetőségeket. Mert a mese és a történet épp abban segít eligazodni, amiben a televízió vagy a számítógép, nem tud: önmagunk rejtelseiben (Boldizsár, 2012).

II. NAGYCSOPORTOS NÉPMESE-FOGLALKOZÁSOK

Hol volt hol nem volt, vagyis egy mesebeli réten, olyan régen, hogy már én sem emlékszem rá igazán, a meséket szórakozás céljából is mondták a hallgató közönségnek vagyis a legkisebbeknek és nem véletlenül hanem kimondottan azért. A könyvtárban havonta egy alkalommal, de szeretnénk akár többször is, óvodásoknak tartunk mesehallgatásokat, amelyekre előszeretettel jönnek a gyermekek az óvónő és a dada kíséretével. Nagyon várják és követelik saját kedvenc meséiket, és örülnek amikor a népmeséket megszólaltassuk és dallamosan előadjuk a bevezető ritmusát. Aztán következnek a gyerekek kedvenc meséi, amelyeket illusztrálunk és utána egyénileg megbeszéljük a mondanivalóját. Minden gyermekkel külön is elbeszélgetünk a mese tanulságáról.

Kiscsoportban a formulameséket alkalmazzuk a gyerekeknek, ami igazodik a gondolkodásukhoz, egyre bővülő világismeretükhöz. A formulamese jellemzője, hogy szilárd szerkezeti felépítése van, mesekezdő, mesezáró mondóka keretezi és számos mesei sztereotípiát tartalmaz. A formulamesék egyik változata a láncmesék. Igen kedvelik a gyermekek Kormos István verses állatmeséit. Mint pl. a „A nyulacska csengője” és „A hetvenkedő sün”, amikben a szerző a gyerekek legkedvesebb állatait verselte meg: az ijedős nyuszit, a hetvenkedő sünt, a vitatkozó egereket, a fázós rókakölyköket és a muzsikáló kismalacot.

A középsősök már keresik az összefüggéseket, érdeklődnek az oksági kapcsolatok iránt, már az összetettebb történeteket is szívesen hallgatják. Az erkölcsi nevelés szempontjából különösen hatásosak az egyszerűbb állatmesék.

Nagycsoportban már elérkezett a tündérmesék ideje. Ez nem azt jelenti, hogy csak tündérek szerepelhetnek benne, hanem inkább azt, hogy varázslatos és csodás elemekkel fognak találkozni a gyerekek. Az 5-7 éves kort a mesehallgatás „szenzitív periódusának” is tekinthető. Ennek a korosztálynak már a csali- és tréfás mesékből is válogathatunk. Ezeknek kimondottan szórakoztató jellegük van. (Bárdos, 2016).

A mese teoretikusai azt mondják, hogy a mesebeli akadályok és egy másik világ motívumai – a varázshegy, a tüzes kemence, a csúnya vénbanya, a vasorrú bába az álmokból került a mesébe. Tényleg igaz, hogy álmunkban olyan események szemtanúi vagyunk sokszor, hogy azt sem tudjuk, hogy álmodunk vagy tényleg ott vagyunk. Pontosabban mondva nem tudjuk megkülönböztetni a valóságot az álomtól, mert olyan élethű és érezhető érzéseket nyújt. Mások meg pontosan tudjuk azt, hogy álmodunk, és akkor nincs mitől félni, hiszen mindjárt felébredünk és minden happy enddel végződik. De térjünk vissza a mesemotívumokra és tisztázzuk, hogy az akadály nem mesemotívum, a mesemotívum az akadály legyőzése (Capek, 1982).

A mese kínálja a legtöbb lehetőséget a szerepvállalásra. A gyermekek szívesen vesznek részt ebben a szerepjátékban. Adjunk erre lehetőséget, segítsük a mesék életre keltését. A gyermekek szerepjátéka ismereteiket, tapasztalataikat, elképzeléseiket és ezekhez fűződő érzelmeiket tükrözi. A szerepjáték feltételezi a gyermekek önállóságát, kezdeményezését, mivel a környezet benyomásai egyénien tükröződnek a játékban. A gyermekek a magukra vállalt szerepekben ábrázolják a valóság számukra lényeges mozzanatait. A szerepjátékban nyilvánulnak meg először és alakulnak a gyermekek közti társas kapcsolatok, az együttműködés, a kölcsönös alá- és fölérendelés, a közös tevékenység. A szerepjátékot gazdagítja, ha a gyermekek irodalmi élményeiket szabadon választott, kötetlen módon dramatizálják.

A tanulságos állatmesék igen alkalmasak a bizonyos szerepvállalásokra. Spontán csoportosulásra igen alkalmasak a farkas-róka történetek. A lányok a rókával azonosulnak, a fiúk pedig a farkassal. Közben a gyerekek kipróbálhatják képességeiket, úgymint a hangutánzást, a mozdulattal segített beleélés, a szereplőkről való beszélgetés. Egyre közelebb kerülnek ezáltal a népmese világához (Gombos, 2014).

Azzal mindenki tisztában van, hogy aki mesélni tud az bátorítani és vigasztalni tudja a körülötte lévő hallgatóságát. A mesék az élet örök körforgásáról, szereplők egymás közti kapcsolatáról szólnak. A mese hőseinek bőrébe bújva, az illúzió, a konfliktus, a feszültség, az érzelmi- fizikai értelmi odaadást igénylő átlényegülés, aki él és lehetősége, a feszültség terhétől való megszabadulás, az emberi test, cselekvésesztétikai minőséggé emelése jellemzi. A

mesejáték/mesedramatizálás lehet a könyvtárosok önálló módszere, és lehet a gyerek és a könyvtáros közösen alkalmazott módszere is a könyvtári foglalkozásokon. A tündérmeséken keresztül ismerkednek meg a gyermekek a jó és a gonosz harcával, az emberi érzelmekkel, a szorongással. A mesék virtuális világában nagyon sok emberi tapasztalatra tehetnek szert, anélkül hogy bármi bajuk esne. Találkozhatnak a naiv Piroskával és a falánk farkassal is, és aztán megtapasztalhatják a gonosz farkas rettenetes büntetését is, anélkül hogy veszélynek tennék ki magukat (Bárdos, 2016).

A mese dramatizálásakor a gyermekek reprodukálják az irodalmi alkotás szövegét, kiegészítve a produktív fantáziával a hiányzó szövegrészeket. Utánzó képességük és alkotó képzeletük révén önálló alkotásuk lesz a szereplők mozgása, testtartása, az érzelem-, indulat- és hangulat-változások árnyalt kifejezése arcjátékkal, tekintettel, a mondatok prozódiai elemeivel. Önálló alkotás minden előadás. Központi szerepe van a mozgásnak, testhelyzeteknek, érzelmeknek, indulatoknak, a gesztusnyelvnek. Örömforrás az átlényegülés: szabadon választott szerepbe bele éli magát a felnőtt/gyerek (Dankó, 2016).

A mesék a gyermek megismerő-, érzelmi és képességszféráját is megérintik, hatással vannak rá. Fejlesztik a kommunikációt, a szókincset, az értelmi- és érzelmi intelligenciát. Mintát nyújtanak az érzelmek, indulatok feldolgozására is. Segítik a testbeszéd fejlődését, dramatizálásukkal a mozgásfejlődést támogatják. A gyerekek imádják a mesés mozgást, természetes lételemük, képzeletük és figyelmük legjobb fejlesztői, közben bárki beléphet vagy kiléphet a meséből, mert nincs vesztes vagy győztes, a mese végtelen és inspiráló (Lukács - Ferencz, 2017).

A játék az ember egész életét végigkíséri. Különösen a gyermekkorban van fontos jelentősége. Játék nélkül nem gyermek a gyermek. A játékos tevékenység alapformája a gyermeki létnek. Semmi mással nem pótolható.

A mese dramatizálása a gyermeknek örömteli játék. Játék, melyben gazdagszik beszéde, metakommunikációs eszköztára (verbális és non-verbális képességek). A dramatizálás sikerességét biztosítják:

- a folyamatosan, tervszerűen alkalmazott dramatikus játékok,
- a gyermekek életkorának megfelelő mesék,
- a mese többszöri, ismételt meghallgatása,
- a dramatikus kellékek, díszlet elkészítése, ami lehet a gyermekek munkája is.
- a színházas játék megszervezése (pénztáros, jegyszedő, csengő stb.)

– az önként vállalkozó szereplők kijelölése, a nézőközönség elhelyezése, csengővel az előadás kezdetének jelzése (Dankó, 2016).

A dramatizált irodalmi mű életkornak megfelelő, többször hallott, ismert mese legyen. A szükséges eszközöket, rajzokat vagy jelmezeket, díszleteket előre elkészíthetjük, megtervezhetjük, de a közös gondolkodás, alkotás eredményeként megszülető komplex előadás élménye mélyebb, maradandóbb.

A mese dramatizálásakor az óvónőnek:

- Tiszteletben kell tartani az önkéntességet. A mese eljátszása önkéntes alapon történik, senkit sem szabad erőltetni. Akikre nem került sor, azok is szerepet kaphatnak a „második” előadáson, addig a közönség soraiban foglalnak helyet.
- Segítenie kell a gyermekeket a kellékek kiválasztásában és rájuk kell adnia a fejdíszek, jelzészzerű ruhadarabok, eszközök, különböző tárgyak stb.).
- Az óvónőnek élveznie kell a gyermeki „előadást” és nézőként helyet kell foglalnia az értékelésben és ellenőrzésben.
- Az elakadó szöveget „ki kell javítania”, de irányítása mindvégig csak indirekt lehet, vagyis kölcsönös segítségadásban részesítheti a gyerekeket (Dankó, 2016).

2.1 A drámajáték és a dramatizálás

A Magyar színházművészeti lexikon meghatározása szerint, vagyis: valamelyik epikus történet (regény, novella, mese stb.) cselekményének színpadi műve, színjátékká való átdolgozása, dialogizálása a szituációk és az alakok színpadi megjeleníthetőségének figyelembevételével (Babos, 2014).

Fontos, hogy ne ragaszkodjunk a mese szöveghű előadásához! Merjük előadni megtartva a mondanivalóját. A mese nem attól kel életre, hogy az eredeti szöveghez görcsösen ragaszkodva adjuk elő, és közben egy-egy szereplőt megjelenítünk bábbal.

A mesék nagy részének felépítése követi az arisztotelészi drámák felépítését, a hármas tagozódást: bevezetés, tárgyalás és befejezés.

Az előadás elején, mikor bejön a színre egy szereplő, minden esetben be kell mutatni (expozíció). Meg kell ismernünk motivációját, hibáját, meghatározó tulajdonságait. Ha csak az állatszereplőkre gondolunk akkor tudnunk kell azt is, hogy mindegyikhez tartozik egy általános kép a kollektív tudatalattinkban. A róka általában ravasz, és a célja eléréséhez nem riad vissza a többieket bajba keverni, majd szemrebbenés nélkül, elégedetten távozik. Mikor meglátunk

egy rókát, ez az első, ami eszünkbe jut. Elvárjuk tőle, hogy járjon túl a többiek eszén, szedje rá a farkast. Viszont, ha a mesében, egy elesett, árva, magára hagyott, segítségre szoruló rókát jelenítünk meg, akkor ezt felismerhetően a közönség tudtára kell adnunk. Nem csaphatjuk be a közönséget. Ismertetnünk kell a karakterünk helyzetét az ő kis életében. A hőseinknek át kell menniük egy változáson. Nem maradhatnak ugyanazok, akik a darab elején voltak. Egy erkölcsi fejlődési utat kell bejárniuk (Babos, 2014).

A gyermekben megvan az a képesség, hogy beleélje magát mások helyzetébe, a hallott mesébe, hogy képzeletében magára öltse a mese egy-egy hőséneke szerepét. Mindezt biztosítja számára a dramatizálás és a bábjáték módszere. A dramatikus játék, a dramatizálás az óvodáskorúak személyiségfejlesztésében, anyanyelvi és kommunikációs képességeinek kibontakoztatásában nélkülözhetetlen módszerré vált. Ezért merjünk nagyok lenni, és használjuk ki a játék adta lehetőségeket, a varázslásokat, a szerepjátszást, a dramatikus játékok erejét, a mesét – mindezt a mozgásfejlesztés érdekében! (Lukács - Ferencz, 2017).

A drámapedagógia kifejezést az eredeti angol „creative drama” szókapcsolatból vettük át, amit Peter Slade angol szakember használt először, akit nemcsak a fogalom, hanem a módszer atyjának is tartanak. Hazánkban elterjedtek a „drámai nevelés”, „dramatikus nevelés”, „drámajáték”, „drámapedagógia”, „dramatikus játék” megnevezések is. Sajnos egyik magyar kifejezés sem igazán szerencsés. Kristóf Péter drámapedagógus szerint szerencsésebb lenne a „dramatikus cselekvés” forma, figyelembe véve azt, hogy maga a dráma kifejezés a peloponnészoszi eredetű „drán” (cselekedni) igéből származik (Dankó, 2016).

A drámapedagógia Európa szerte elismert és alkalmazott gyermek-foglalkoztatási módszer. Már az 1920-as években megjelent a pedagógiában. Főleg Észak-Amerikában vált ismertté, majd 1945 után terjedt el az európai és a magyar nevelési gyakorlatban.

A dramatikus játék (cselekvés) célja nem a szerepeltetés, hanem egy magatartást kialakító tevékenység, a gyermekek érzelmi nevelése. P. Slade szerint nem a produkció a fontos, hanem az odavezető út. Gabnai Katalin drámapedagógiai szakembert idézve, drámajátéknak nevezünk minden olyan játékos megnyilvánulást, melyben maga a folyamat jellegzetes elemei lelhetőek fel. „A dramatikus folyamat kifejezési formája: a megjelenítés, az utánzás; megjelenési módja: a földérett vagy éppen megnyilvánuló társas kölcsönhatás, az interakció; eszköze az emberi és zenei hang az adott nyelv, a test, a tér és az idő; tartószerkezete: a szervezett emberi cselekvés”. A szakemberek szerint nem az esetleges bemutató a fontos, hanem az azt megelőző nevelési folyamat, a „Comeniusz által elnevezett színházasdit megelőző drámajátékok” (Dankó, 2016:169.).

Drámajátékaik által feladatunk a személyiségformálás, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a közlés megkönnyítése. Így a dramatikus alkotójáték pontosabban mondva szocializáló tevékenység. Az a forma és folyamat pedig, amelyen keresztül megvalósul, a dráma maga (Dankó, 2016).

A drámapedagógia további jelentős képviselője Ann M. Shaw írt a dráma és a gyermek összetartozásáról. Szerinte az a fontos, hogy a gyerekek a spontán cselekvés révén:

- fedezzék fel és fejezzék ki gondolataikat,
- improvizáljanak érdeklődésüknek, szükségleteiknek megfelelően,
- életről alkotott elképzeléseiket „játsszák életre”.

Egy másik nemzetközi hírű szakember, Brian Way írja le, hogy könnyebb drámát, játékot „faragni”, mint embert. Szerinte a drámajátékok az embernevelés önálló módszerei.

A drámapedagógia elméleti alapjainak fontos alkotóeleme a pszichológia, pontosan mondva a gyermeklélektan és a játékpszichológia. Hazánkban Mérei Ferenc állapította meg, hogy a drámajáték lehetőséget nyújt a gyerekeknek:

- a helyzetekbe való beleélésre,
- a szereppel való azonosulásra,
- a megjelenítő készség kibontakoztatására,
- a kapcsolatfelvételi és kapcsolattartási készség fejlesztésére,
- a gyermeki kommunikációs képességek gyakorlására,
- az érzelmi helyzetek kibontakoztatására.

A drámajáték célja a személyiség minden komponensének – értelem, érzékelés, emlékezet, figyelem, fizikum, jellem – egyértelmű fejlesztése olyan irányban, hogy az az egyént alkalmassá tegye élete során különböző problémák megoldására és eligazodásra, annak dinamikus megélésére.

A „mintha” – szituáció a játék elengedhetetlen feltétele. A valóságos és lehetséges sűrítése a dramatizálás lényeges vonása. „A dramatikus játékok magvát, lényegét alkotó ,mintha, - szituáció létrejöttében, megélésében az egész személyiség részt vesz, külső és belső feltételeivel együtt.”

A játék belső feltétele a tudati működés, a külső feltétele a gyermek megjelenése, mozgása, akusztikus-verbális megnyilvánulása. A dramatikus játék és a dramatizálás módszere jelentős helyet foglal el az óvodáskorú gyerekek személyiségformálásában. A társasjátékok körébe tartozó dramatikus játék:

– a valóságból és az irodalomból merített témák és történések megjelenítése.

A dramatikus játék nevelő értéke óvodáskorban sokrétű:

- fokozza a gyermeki aktivitást és elmélyíti az ön- és emberismeretet
- fejleszti a helyzetmeghatározási és döntési képességet
- kibontakoztatja a reprodukzív és produktív fantáziát
- serkenti az önálló, rugalmas gondolkodást
- kitágítja a tér- és időérzéseket
- fejleszti a nagymozgásokat, a testképet, az egyre finomodó látás-, hallás percepciót,
- alakítja a beszéd tisztaságát, a kifejezőkészség árnyaltságát, a mimetikus eszköztárat.

A mozgás, a beszéd, a mimetizálás fejleszti az általános képességeket, ugyanakkor nyitottá teszi a személyiséget, feloldja a gátlásokat, felkelti a játékbátorságot (Dankó, 2016).

A drámajáték az óvodában nem más, mint az óvónő által vezetett, többnyire irányított – képességfejlesztő módszer, éppen ezért minél gyakrabban kell alkalmaznunk az óvodai gyakorlatban az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztése céljával is. Mindennapi nevelőmunkában számtalan feladat megoldásához kapcsolhatjuk. Így például a drámajáték módszerével:

- megoldhatunk nevelési feladatokat (pl. gyakorolhatjuk a helyes viselkedés szabályait stb.)
- feloldhatunk különböző konfliktusokat
- kompenzálhatjuk a hátrányos helyzetet, a beszédretardációt
- ellensúlyozhatjuk a tömegkommunikációs eszközök (tévé, videó) okozta passzivitást
- megjeleníthetünk irodalmi alkotásokat.

A drámajátékokra meg kell tanítanunk a gyermekeket. Három-négy éves kortól, különböző készségfejlesztő gyakorlatokat kell végeznünk (pl. koncentráció-, figyelem-, memória-, kommunikáció-fejlesztő játékokat játszani). Szükséges a gyermekeknek felkínálnunk olyan játékos tevékenységeket, amelyek szerepek vállalásával is együtt járnak. Ilyen szerepeket nap mint nap átél a gyermek, játéka és hétköznapi tevékenységei során. Gyakran közönség nélkül és gyakran közönség előtt játszik el bizonyos szerepeket.

A három-hét éves gyermek szerepjátékaiban kettős tudattal (játék tudattal) elevenít meg szereplőket, vállal szerepeket. Ezek fantáziája segítségével kelnek életre, szólalnak meg, vesznek részt kommunikatív interakciókban. Így pl. a vállalt szerepek alapján ő lehet a mozdonyvezető, és ha akarja, az utas is, lehet vadász és az üldözött nyuszika – miközben végig tudja, hogy ő Évike (Dankó, 2016).

Sok esetben a nagycsoportosok közt felmerül az a kívánság, hogy játszanak bábszínházat. A mesei epizód felelevenítésével vagy egy mesei szólammal kezdeményezhessük a mesei szerepjátszást. Nem fontos betanulni, ne merevítsük, inkább hagyjuk a gyerekekre a megőrzés és kihagyás műveleteit (Zilahi, 1998).

2.2. A népmesemondás helye a mindennapi oktatásban

Sokan keresik arra a választ, hogy miért ragad meg minket egy-egy mese. Egy életen át olvassuk a meséket és szívesen hallgatjuk vagy meséljük el a gyermekeinknek, hallgató közönségünknek. Igen, a mesének varázsereje van, mert az egyikben biztat és segít legyőzni a kudarcainkat, a másikban pedig vigasztal, megnevettet és jó érzésekkel tölti meg a szívünket. A jó mese meggyógyítja a lelkünket és elűzi a gondjainkat (Mézes, 2016).

A mese beszéd és csak úgy tud fennmaradni és tovább élni, ha a célközönség lelkéhez szól, és így az ragaszkodik hozzá. A mesélő birtokában van annak, hogy bármikor segítségére legyen magának és másoknak, vigasztaljon és bátorítson is ha kell (Gombos, 2014).

Az óvodák intézményei a társas kapcsolatok, a szocializáció első színterei. Remélhetőleg egyre többen mondanak mesét fejből a gyerekeknek, mert a könyv nélküli szövegtudás a népmese elengedhetetlen feltétele (Kerekes, 2012:13-16).

A mindennapi oktatásban soha nem azt mondjuk vagy meséljük amit megtanultunk arra a bizonyos napra, hanem amit a gyerekek ott és akkor kérnek, és amit megkíván a helyzet, az alkalom. Fontos, hogy a gyerek együtt lélegezzen a mesemondóval, hogy hatást gyakoroljon rá és boldog legyen attól az örömtől, amit akkor lát a mesélő amikor rápillant a gyerekekre és méltányolja érzelmeit, kimutatja, hogy osztozik a fantáziaképeiben, figyel reakcióira megerősítvén a gyermek személyiségét (Zilahi, 1994).

A mese tele van olyan szeretetszabályokkal, ami a gyermekek tudatába vésődve arra tanítja őket, hogy a jó cselekedett elnyeri méltó jutalmát, vagyis a „Jó tett helyébe jót várj!” elv megvalósul (Mézes, 2016).

A bábszínház a gyerekek egyik legnagyobb szórakozása. A díszletek, a világítás, a bábok külseje és mozgatása, a zene, lenyűgöző élmény. A bábdarab tartalma valami tréfa vagy mesei történet, amit verses beköszöntő vezethet be, a bábok beszélnek, énekelnek, táncolnak is. A bábszínházzal fokozatosan ismerkedjenek a gyerekek. A 3-4 évesek számára a legegyszerűbb megoldásokat válasszuk: lehetőleg paraván nélkül játsszunk, kisasztal-színpaddal, hogy a kicsik előtt egyértelmű legyen, hogy a bábukat az óvó néni mozgatja, beszélgeti. Fontosnak

tartanám még azt is, hogy vegyük komolyan a gyermeklélektan figyelmeztetését, hogy a legkisebbeket az érthetetlen látvány és beszéd megijesztheti, az illúzió a kelleténél nagyobb készültséget kelthet, a gyereket megzavarhatja. Ami az 5 évesnek tetszik és szórakoztatja, attól a három éves gyermek megrémülhet. A kicsinyek tényleg elhiszik, hogy a boszorkány seprűn repül, a farkas benéz az ablakon, a nyulaknak óriás nagyságú fogaik vannak. A nagyobbak már tisztában vannak vele, hogy a bábszínház játék, mímelés, ezért a paraván mögött is folyhat, lesötétített nézőtérrel (Zilahi, 1994).

Bábszínházi játékokra olyan mesét válasszunk, amely néhány jól megkülönböztethető szereplőt vonultat fel. A cselekmény egyszerű (1-3 epizódból áll) és drámailag kiélezhető. A mesét át kell dolgozni. Az epikus szövegből drámát, színdarabot kell csinálni, amelynek lényege: a konfliktus és a szellemes, tömör párbeszéd. Vigyáznunk kell arra, hogy ne beszéltessek túl sokat a szereplőket! A mozgás, a zene, a világítás szavak nélkül is sok mindent elmond. A cselekmény kulcsszavait viszont emeljük ki és ismételjük el többször, mert ezek a megértés támpontjai. A szereplők hangja erőteljesen karakterisztikus – többnyire elváltoztatott hang (Zilahi, 1998).

A mese hőseinek bőrébe bújva, az illúzió, a konfliktus, a feszültség, az érzelmi- fizikai értelmi odaadást igénylő átlényegülés, a kiélés lehetősége, a feszültség terhetől való megszabadulás, az emberi test, cselekvésszététikai minőséggé emelése jellemzi. A mesejáték/mesedramatizálás lehet az óvodapedagógusok önálló módszere, és lehet a gyerek és a könyvtáros közösen alkalmazott módszere is a könyvtári gyakorlatban.

Mielőtt szertnénk egy bábjátékot előadni a gyerekek számára, célszerű a mesét először dramatizálni, vagyis el kell készíteni a bemutatás forgatókönyvét. Meg kell tervezni a színpadképet – ha lehet, a gyermekekkel közösen – és el is kell készíteni. A mesét dramatizáláskor párbeszédekké kell alakítani, ügyelve arra, hogy a mű pregnáns stilisztikai és nyelvi kifejezőeszközei ne maradjanak ki a szereplők szövegéből. Csak az ilyen felkészülés alapján eljátszott mese, verses mese, történet lesz a gyermeki nyelvi kommunikáció fejlesztésének eszköze (Dankó, 2016).

A mese dramatizáláskor megszülető játék nem más, mint a mese feldolgozása: reprodukálás, kiegészítve a produktív fantáziával. Önálló alkotás minden előadás. Központi szerepe van a mozgásnak, testhelyzeteknek, érzelmeknek, indulatoknak, a gesztusnyelvnek. Örömforrás az átlényegülés: szabadon választott szerepbe beleéli magát a felnőtt/gyerek.

A felnőtt, aki nézőként vesz részt egy-egy ilyen „előadáson”, elámul a 3-7 évesek memóriagazdagságán és a gyermekek mozdulatainak, beszédének kifejező erején (Dankó, 2016).

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, meséket, és így a mesék állandósult részei ismerős szöveggént kacsintanak vissza, vagyis automatikusan tanulják meg azokat. Várják, igénylik a meshallgatást. Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és maguk szórakoztatására is. Megjegyeznek gyermekmondókát, verseket és meséket. Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással megjeleníteni, kifejezni (Gombos, 2014).

Mottó: „A mesék világa, melyet én bejártam, színekben pompázó világ” (Benedek, 2016, 5 o.).

A gyermek figyelmét az olyan történet köti le a legjobban, amelyik szórakoztatja és felkelti a kíváncsiságát. De életét csak akkor gazdagítja, ha fejleszti intellektusát, ha mozgásba hozza képzeletét, ha eligazítja érzelmeiben, ha megbékíti félelmeivel és vágyaival, és megoldásokat is javasol. Ezeknek a kritériumoknak az egész gyermekirodalomból leginkább a népmesék, vagyis Benedek Elek meséi felelnek meg. A gyerekek elsősorban nemzetük népmeséit értik leginkább, legkevésbé érthető számukra a más nemzetiségű szerző által írt mese. Így a következő Benedek Elek mesékkal próbálom a gyerekek értő olvasását fejleszteni, jó olvasóvá nevelni őket.

A só – tündérmese

A világvándor herceg –tündérmese

Icinke-picinke-csalimese

Gyűszű, fésű, hadd el – csalimese

A Tülokvár – csalimese

A kakas és a pipe - láncmese

A szegény ember hídja – legendamese

A bujdosó macska – állatmese

A dicsekedők-tréfás, csúfolódó mese

Célom, hogy a gyermekekkel megismertessem nemcsak Benedek Elek meséit, hanem az ő életét és munkásságát is, kedvet, érzelmi alapot teremtve a meséinek olvasására. Elek apó meséinek titka, hogy mindig a gyermek valóságos lelki és érzelmi színvonalán fejti ki hatását. A példák megértetik a gyermekkel, hogy súlyos gondjaira létezik átmeneti vagy végleges megoldás. A mesében (és így az életben is) a problémákat nem lehet elkerülni, a küzdés, a harc elválaszthatatlan az emberi élettől. A mese mindig jól végződik, ha a hős felveszi a küzdelmet, bátor, szembeáll az igazságtalanságokkal, akkor legyőz minden akadályt.

Vekerdy Tamás gyermekpszichológus szavaival összegezném a mondanivalómat, mely szerint a hallott mesével indul az olvasóvá nevelés. Nem lesz jó olvasó az, aki nem hallgatott elég mesét az óvodában vagy az otthonában élő szülőktől. Az olvasóvá váláshoz, szükség van arra is, hogy a gyermek kiskorában könyvet olvasó embereket – szülőket, pedagógusokat lásson maga körül.

A célunk eléréséhez, hogy gyermekünkéből igényes olvasó váljon, fontosnak tartanám a szülői minta és a rendszeres szülői felolvasásokat és annak magyarázatát, és így a gyermekeknek is természetes lesz a könyvek közelsége, szeretete (Gombos, 2014)

Az olvasás megtanítása, a szövegfeldolgozás műveletrendszerének elsajátítása csak eszköze az olvasni szerető, az irodalmi élményre vágyó, ezt az élményt befogadni képes ember nevelésének. Régi tapasztalat, hogy amihez nem értünk, azt tenni sem szeretjük. Az a gyermek, aki az olvasottakat nem érti, illetve a mélyebb, rejtett szövegtartalomig eljutni sohasem tud, aki az olvasottakra érzelmileg nem képes reagálni, akinek az olvasás esztétikai élményt sohasem nyújt, nem is szeret olvasni, vagy csak igénytelen irodalmat olvas.

Fontosnak tartottam, hogy elsősorban magyar nyelven született gyermekirodalmi alkotás legyen segítségünkre, ezért választottam alapul Benedek Elek meséit. A választás sikeresnek bizonyult, ugyanis a könyvtárban is van Benedek Elek mesekönyv.

Azok a gyerekek, akik nem néznek tévét sokkal kreatívabbak, ötletesebbek a játékaikban is. Azt a tényt is figyelembe véve, hogy a szülők gyakran úgy gondolják, 8-9 éves gyermekeik lassan kinőnek a mese világából, szeretném, ha ezekkel a tevékenységekkel megerősíteném a szülőket, hogy ne hagyják abba a mesélést. Éppen ezért akár a szakirodalommal alátámasztva is fontosnak találom a szülőkkel ismertetni a gyermeki világ jellemzőit. Szeretném, ha nem szenvednének a mesélés hiányában. Hiszem, hogy a mesélés még a mai felgyorsult világunkban is átsegíthet a nehézségeken.

Vallom én is Jung gondolatát mely szerint „A mese a mindenség kulcsa. A lélek ajtaján kopogtat. Szeretném, ha nem vonná el a figyelmünket a csillogó reklám, és esténként a Vitéz szabólegénnyel, Tündérszép Ilonával, vagy Zöld Péterrel térhetnének nyugovóra gyermekeink. És ha hallgatunk a mese szavára bizonyára meg fogjuk hallani: tiszta, csengő, kulcscsörgése van, mely a mindenség kapuját nyitogatja. Ne hagyjuk a mesevarázst elnémulni hagyni!

A mesék morális üzeneteikkel segítséget nyújtanak a gyerekek számára, alkalmasak arra, hogy a feszültségeket, vágyakat, örömeiket megjelenítsék. A mese lényegét a gyerekek a saját maguk szintjén értelmezik. A mese feldolgozása drámajáték, különböző gyakorlatok

alkalmazásával azért jó, mert a játékos tevékenység során olyan készségek kialakítása, fejlesztése válik lehetővé, mint a problémamegoldás, alkotó gondolkodás, szabad és spontán megnyilatkozások, kommunikáció fejlesztése, szókincs gyarapítása, konfliktuskezelés, empátias készség, együttműködési készség, egymásra figyelés, fantázia, kreativitás fejlesztése.

III. KUTATÁS MÓDSZEREK ÉS A MINTA BEMUTATÁSA

Az olvasás megszerettetésében fontos szerepet kapnak a család mellett az óvodák, az iskolák, a könyvtárak. Ezért hipotézisem alátámasztása érdekében a könyvtárosokkal végeztem interjút. Az interjút öt könyvtárossal készítettem március folyamán, mellyel azt derítettem ki, hogy hogyan segítik elő a foglalkozásaikkal a gyermekek körében a könyvek megszeretését és az olvasóvá nevelés megalapozását. Az interjú során a következő kérdéseket tettem fel:

- Mióta és hol könyvtáros?
- Milyen korosztálynak tart foglalkozásokat?
- Milyen jellegű foglalkozásokat tart?
- Milyen tematikájú?
- Honnan van az anyag programja, óravázlata?
- Honnan jönnek és hogyan szervezi oda a gyerekeket?
- Az óvadás korosztály számára szokott-e programot szervezni?
- Milyen tapasztalatokat szerzett és milyen célja van a foglalkozásainak?
- Az óvodapedagógus tart-e kapcsolatot a könyvtárossal?

Azért választottam ezeket a könyvtárosokat, mert magyarlakta településeinken dolgoznak és beszélnek a magyar nyelvet és azért is, mert együtt oldjuk meg a ránk nehezedő terheket.

3.1 A vizsgálat célja

A könyvtári foglalkozásainkkal azt szeretném elérni, hogy az óvodások megízleljék a könyvek szeretetét, és megszeressék a könyvtárba járást. A könyvtárlátogatások által új élményekhez jussanak, a költészet gyönyörűsége által közelebb kerüljenek a könyvekhez és könyvbarátokká váljanak. Bepillantást nyerjenek ily módon a világunkba, fejlődjön szókészletük és beszédképességük, ismereteik, meseországokat bejárva és megismerve azoknak jellemzőiket és kultúrájukat.

Az érdekesebbnél érdekesebb mese és természetismereti könyveket kiállítom a könyvtárban lévő mozgó könyvespolcra, és így kifejezetten csapatépítéshez és közösségformáláshoz is segítségül hívom. Az általam kedvelt könyveket szeretem bemutatni, és azt, hogy milyen érdekes jelenetek vagy párbeszédok olvashatók benne. Saját kedvenceimről mesélek a gyerekeknek, hogy ők is kedvet kapjanak az elolvasásukra és így észrevétlenül megbarátkozzanak a könyvekkel.

Célom, hogy a gyerekekkel megtanítsam az egyszerűbb mesei formulákat, mint például a mesekezdő és -mesezáró formulákat, szereplők párbeszédeit. Fontos, hogy tudjanak

tájékozódni a mesében szereplő helyszíneken. Nem árt ha tudják a mesében szereplők neveit is, mert ez már biztos kapaszkodó a gyermekek tudatában.

Ezenkívül a mesék megszerettetése, az olvasóvá nevelés, az olvasás és könyvek iránti intenzív érzelmi élmények keltése, tolerancia, az együttműködés, közösségépítés, a közös munka öröme, a kifejezőképesség fejlesztése, az esztétikai képesség fejlesztése cselekedtetéssel, önálló tapasztalatszerzés által a már meglévő ismeretek gazdagítása, új ismeretszerzés rögzítése, személyiségfejlődés, önmegvalósítás segítése, ismeretek rendszerezése, felhasználása, kompetenciák fejlesztése, az információkeresés technikájának fejlesztése, a könyvtár használatára nevelés.

3.2 Hipotézisek

1. Feltételezem, hogy a foglalkozások hozzájárulnak az olvasóvá nevelés megalapozásához.
2. Feltételezem, hogy az irodalmi alkotások színesebbé teszik a foglalkozásokat, és részt vesznek a gyerekek érdeklődésének a felkeltésében.

3.3 A vizsgálat helyszíne

Foglalkozásaimat a Tiszaújlaki Fiókkönyvtárban tartottam, ahol jelenleg is dolgozom. A körülményeket előre megteremtettem és megszerveztem. Gyűjtő munkám kapcsán összeválogattam az irodalmi anyagokat, dokumentumokat a gyerekek örömeire és hasznára. A szemléltető eszközöket is előre elkészítettem, a dalokat pedig letöltöttem a Youtube csatornáról. A zenés foglalkozások által még könnyebben és lazábban elsajátítják a gyerekek a versek szövegét, mert éneklük és közben mutogatnak is a dalszövegnek megfelelően.

3.4 A vizsgálat módszere

Hipotézisem alátámasztása érdekében a könyvtárosokkal végeztem interjút. Az interjút öt könyvtárossal készítettem március folyamán, mellyel azt derítettem ki, hogy hogyan segítik elő a foglalkozásaikkal a gyermekek körében a könyvek megszeretését és az olvasóvá nevelés megalapozását.

3.5 A vizsgálat eredményei

A foglalkozások által észrevettem, hogy a gyerekek bizonyos ismereteik bővültek és szókészletük is gazdagodott. A verbális készségeik (kifejezően beszélnek az adott témában) és a motoros készségeik is sokkal jobban fejlődtek. A szebbnél szebb könyvek iránt jobban érdeklődnek, mert felkeltettem a figyelmüket a színes szemléltetők, rajzok, képek és foglalkoztató füzetek által. A népi mondókák, versek ismételtetése, mondogatása jó alkalmat teremtett a játékokra: játékot a képzelettel, zenei hatású szavakkal, játékot a ritmussal. A választott versek érzelmeket keltettek bennük, meghittséget és vidámságot keltettek bennük, ismereteket

és a kifejezés új formáit sajátították el, új szavakat, gondolatokat összekapcsoló formáit. A foglalkozások segítettek a gyermekek aktivizálásában, szívesen vettek részt a különböző tevékenységekben, fejlődött az együttműködő képességük a játékok során, erősödött a közösséghez való tartozás érzése, a találós kérdések és a nyelvtörők által fejlődött beszédkésztségük és kognitív képességeik. A népmese foglalkozások által fejlődött a gyermekek fantáziája és gondolkodási képességeik. Megismerkedtek a régies népmesei mondatokkal és nyelvezetével. Maradandó hatást gyakorolt a gyermekek szókincsére a mesékből átvett ritmikus játékos mondatok sokasága.

Interjú vázlat

1. sz. Interjú.

G. T.

1. Mióta és hol könyvtáros?

1991-óta könyvtáros Batáron és 2020 januártól Péterfalván is.

2. Milyen korosztálynak tart foglalkozásokat?

Óvodáskoruktól egészen nyugdíjas korosztályuk számára tart foglalkozást. A nyugdíjasoknak évente egyszer.

3. Milyen jellegű foglalkozások?

Író-olvasó találkozók, mesefelolvasások gyerekeknek, kézműves foglalkozások és bábjáték a legkisebbeknek és a kisiskolásoknak.

4. Milyen tematikájú?

Új ismereteket közlő és a meglévő ismereteket rendszerező és bővítő céllal. Nemzeti és különböző kulturális programokat biztosít, anyanyelvi és természetismereti foglalkozásokat is szervez az iskola és az óvoda pedagógusaival.

5. Honnan van az anyag programja, óravázlata?

Forgatókönyvek segítségével vezeti le programjait és persze az éves terve is segítséget nyújt ilyenkor.

6. Honnan jönnek és hogyan szervezi oda a gyerekeket?

Meghirdeti az eseményt és meghívót hirdet meg a facebook közösségi oldalon, hogy mindenki lássa, hogy milyen aktuális programra készül éppen.

7. Az óvodás korosztály számára szokott-e programot szervezni?

Természetesen az óvodások számára is szervez mesedélutánokat és mesefelolvasásokat.

8. Milyen tapasztalatokat szerzet és milyen célja van a foglalkozásainak?

Nagyon fontosnak tartja megszerettetni a gyerekekkel a meséket, buzdítsa őket az olvasásra és a ráismerés örömére rávezeti őket.

9. Az óvodapedagógus tart-e kapcsolatot a könyvtárossal?

Természetesen jó kapcsolatot ápol a pedagógusokkal és az óvónőkkel is.

2. sz. interjú.

M. M.

1. Mióta és hol könyvtáros?

2006-óta könyvtáros Tiszaújhelyben, aminek nagyon örül.

2. Milyen korosztálynak tart foglalkozásokat?

Bölcsődéstől egészen nyugdíjas korosztályig.

3. Milyen jellegű foglalkozások?

Anyanyelvi és kézműves foglalkozásokat szokott szervezni. Családi napokon nem maradhat el a bábjáték sem, amit a parókián szokot bemutatni. De Nagyszőlősön is adott elő bábjátékot ukrán nyelven, a könyvtárban pedig mindkét nyelven. Egy ízben Batáron is volt, Terézkénél is bemutatott a gyerekeknek meséket. Arc festéstől kezdve egészen a tojásfestésig jöhet neki bármi, mert ez a hobbjá és szeret is ezzel foglalkozni. A Főiskola minden kézműves rendezvényén is részt szokott venni a „Szeresd és tedd a jót” Alapítvány tagjaival.

4. Milyen tematikájú?

Irodalmi, író-olvasó találkozót, hagyományörzők mint pl. a farsangi multságok, baba-mama klubbot is vezet, aminek nagyon örülnek az anyukás babák is.

5. Honnan van az anyag programja, óravázlata?

Összeírja a legfontosabb mozzanatait a programnak, és letölti a Youtub csatornáról a dalokat és zenéket a kicsiknek, hogy minden egy helyen legyen, mert így nem kell keresgélni, hanem minden egy helyen található.

6. Honnan jönnek és hogyan szervezi oda a gyerekeket?

Meghívó által szervezi be a családokat, pl. a baba-mama foglalkozásaiba vagy a hagyományörző kézműves foglalkozásaiba Húsvét előtt. Itt tojásfestés történik különböző technikai eljárásokkal. Szalvéta és viasztechnikákkal dolgozik. A gyerekek nagyon élvezik ezeket a foglalkozásokat, mert egyrészt érdekes és tanulni is sokat tudnak belőle, másrészt pedig közösségépítő jelleggel bír, ami szintén nagy előny a személyiségfejlődésükben. A végén

természetesen jutalomban is részesíti őket pl. egy plusz mackót vagy bármilyen más mesefigurát, kifestőket, füzeteket és ceruzákat kapnak a gyerekek.

7. Az óvodás korosztály számára szokott-e programot szervezni?

Baba-mama foglalkozásokat tart az óvodások és kisiskolások számára. A gyerekek nagyon élvezik ezeket a foglalkozásokat, mert sok-sok mondókát és zenés dalocskát is megtanulhatnak. Közben táncolnak is és ezáltal fejlődik a mozgásuk. A mozgás magába foglalja a finommotoros manipulációt, az egész személyiség fejlődését segíti. Hatással van az értelmi és szociális képességek fejlődésére is. Nagyon fontosnak tartom az ilyen és hasonló jellegű foglalkozásokat, mert fejleszti a kognitív képességeiket és lesz mire emlékezniük a későbbiekben, ha majd visszagondolnak rá.

8. Milyen tapasztalatokat szerzett és milyen célja van a foglalkozásainak?

Mindenképpen nevelő célja van a foglalkozásaimnak, amely által fejlődik a gyerekek szókinccse és fantáziája. A gyerekek felszabadultabbak és aktívabbak az édesanyjuk jelenlétében, hamarabb érvényesülnek és bátrabban szólalnak fel, rövid verseket és mondókákat tanulnak meg, gazdagítják a tudásukat. Bátrabbak a szókimondásban és a véleményük is sokat számít nekünk. A mondókák ismételtetésével gyarapodik a szókinccse, ritkán használt szavakkal ismerkedik, megtanulja a magyar nyelv dallamát és ritmusát. Megismerkednek a népköltéssel és annak műfajaival: találós kérdésekkel, közmondásokkal, népmesével, népdallal stb. Közösségépítés célja is van ezeknek az összejöveteleknek, amiből sokat meríthetnek és gazdagodhatnak a későbbiekben.

9. Az óvodapedagógus tart-e kapcsolatot a könyvtárossal?

Természetesen jó kapcsolataik vannak egymással, így együtt bármit könnyebben el tudunk érni és megkönnyíti a munkámat a többi kolléga pozitív hozzáállása is.

3. sz. interjú

Cs.A.

1. Mióta és hol könyvtáros?

2013-tól Egresen, utána 2 évig Nagyszőlősen és 2018-tól Salánkon könyvtáros, mivel Gál Erzsébet nyugdíjba vonult.

2. Milyen korosztálynak tart foglalkozásokat?

Óvodáskoruktól egészen nyugdíjas korosztályuk számára. A nyugdíjasoknak évente egyszer tart kézműves foglalkozást.

3. Milyen jellegű foglalkozások?

Író-olvasó találkozót, mesefelolvasásokat gyerekeknek, kézműves foglalkozásokat (szépen tud horgolni) és bábjátékokat játszanak ukrán és magyar nyelven is.

4. Milyen tematikájú?

Nemzeti és különböző kulturális programokat biztosít a község lakóinak, anyanyelvi és természetismereti foglalkozásokat is szervez az iskola és az óvoda segítségével, bevonásával.

5. Honnan van az anyag programja, óravázlata?

Forgatókönyveket ír és annak segítségével vezet le programokat és persze az éves tervbe való betekintése is segítséget nyújt ilyenkor.

6. Honnan jönnek és hogyan szervezi oda a gyerekeket?

Meghirdeti az eseményt és meghívót fogalmaz meg a facebook közösségi oldalon, hogy mindenki lássa, hogy mire készül, és milyen aktuális rendezvényekkel van elfoglalva.

7. Az óvodás korosztály számára szokott-e programot szervezni?

Természetesen az óvodások számára is szervez mesedélutánokat, könyvtárlátogatást és bábszínházat is. Az óvodában és az iskolában is tart előadást a gyerekek számára. Nagyon jó együtt dolgozni, mert így a gyűjtő munkát is könnyebben meglehet szervezni.

8. Milyen tapasztalatokat szerzet és milyen célja van a foglalkozásainak?

Nagyon fontosnak tartja megszerettetni a gyerekekkel a meséket már óvodás kortól, buzdítani őket az olvasásra, hogy gazdagodjanak élményeik.

9. Az óvodapedagógus tart-e kapcsolatot a könyvtárossal?

Természetesen jó kapcsolatot ápol a pedagógusokkal és az óvónőkkel is. Gyakran jönnek mesekönyveket kölcsönözni és hozzák a gyerekeket a különböző foglalkozásokra.

4. sz. interjú

F. I.

1. Mióta és hol könyvtáros?

1979-től könyvtáros Tiszabökényben, aminek nagyon örül, mert édesanyja is az volt. Innen van a könyv szeretete.

2. Milyen korosztálynak tart foglalkozásokat?

Kisiskoláskoruktól egészen nyugdíjaskorosztályuak számára tart foglalkozást. A nyugdíjasoknak évente egyszer tart történelmi megemlékezést közösen Dupka Györggyel.

3. Milyen jellegű foglalkozások?

Író-olvasó találkozókat, mesefelolvasásokat gyerekeknek, az idősebbeket pedig otthon látogassa és házhoz viszi az ajánlott és új könyveket.

4. Milyen tematikájú?

Nemzeti és különböző kulturális programokat biztosít a község lakóinak, anyanyelvi és természetismereti foglalkozásokat is szervez az iskola segítségével, bevonásával.

5. Honnan van az anyag programja, óravázlata?

Forgatókönyveket állítunk össze az internetről és természetesen az éves terve is segítséget nyújt ilyenkor.

6. Honnan jönnek és hogyan szervezi oda a gyerekeket?

A gyerekek természetesen a helyi iskolából jönnek át a könyvtárba és a pedagógusok is nagy segítséget nyújtanak a programok levezetésében.

7. Az óvodás korosztály számára szokott-e programot szervezni?

Természetesen az óvodások számára is szervez mesedélutánokat, könyvtárlátogatásokat és könyvtárórát is.

8. Milyen tapasztalatokat szerzett és milyen célja van a foglalkozásainak?

Nagyon fontosnak tartja megszerettetni a gyerekekkel a meséket már óvodás kortól, buzdítani őket a mesebeszédre és az olvasásra, hogy ezáltal gazdagodjanak élményeik és bővüljön szókincsük.

9. Az óvodapedagógus tart-e kapcsolatot a könyvtárossal?

Természetesen jó kapcsolatot ápol a pedagógusokkal és az óvónőkkel is. Gyakran jönnek mesekönyveket kölcsönözni és hozzák a gyerekeket a különböző foglalkozásokra.

5. sz. interjú

J. J.

1. Mióta és hol könyvtáros?

2002-től vagyok könyvtáros Tiszaújlakon, amit azóta már nagyon megkedveltem, pedig eleinte nem nagyon tetszett és sokat csatáztam is az ukrán methodistákkal, mert a magyarokkal mindig másképpen bántak. Azóta már javult a helyzet és minket is emberszámba vesznek, főleg amikor a pályázatokat kell megféle írni, hogy a könyvtár technikai bázisát fejlesztjük és új butorral is ellássuk azt.

2. Milyen korosztálynak tart foglalkozásokat?

Kisiskolásoktól egészen nyugdíjas korosztályuk számára. Mióta a főiskolán tanulok azóta többször is meghívom őket a könyvtárba különböző programokra. A nyugdíjasoknak évente egyszer rendezek kézműves foglalkozást a szépkorúak alkalmából.

3. Milyen jellegű foglalkozások?

Író-olvasó találkozókat, mesefelolvasásokat gyerekeknek, kézműves foglalkozásokat és bábjátékokat ukrán és magyar nyelven is. Nem maradhatnak el természetesen a kulturális, természetismereti és környezetismereti foglalkozások sem, mint pl. Madarak és fák napja, Víz világnapja, Föld világnapja, Költészet napja, Anyák Napja, közlekedési ismeretekkel kapcsolatos órák és könyvtárhasználati órák stb. Kézműves foglalkozások: gyöngyfűzés, kokárdakészítés, zászlók készítése papírból, hímes tojás készítése kvilling technikával, virágkosár készítése a szépkorúaknak, makramé virágtartók készítése, horgolt mikulás és karkötő, kokárda.

4. Milyen tematikájú?

Nemzeti és különböző kulturális programokat biztosítunk a község lakóinak, anyanyelvi és természetismereti foglalkozásokat is szervezünk az iskola és az óvoda segítségével, bevonásával. Verses, énekes, szöveges és népi gyermekjátékokat, bábszínházi és dramatikus játékokkal meséket dolgozunk fel. Új ismereteket közlő és a meglévő ismereteket rendszerező és bővítő céllal. Ez éven farsangi mulatságot is szerveztünk februárban, ami újnak számított a rendezvényeink között. A könyvtárban eddig ilyen jellegű rendezvényt még soha nem tartottunk. De a visszajelzések alapján igenis nagy szükség van az ilyen hagyományörző foglalkozásokra is. A szülőknek is és a gyerekeknek is nagyon megtetszet a farsangi program műsora.

5. Honnan van az anyag programja, óravázlata?

Mielőtt egy foglalkozást megtervezek, azelőtt sok-sok gyűjtőmunkát folytatok, hogy minél tartalmasabb és érdekesebb legyen a gyerekek számára, mert ha nem kötöm le a figyelmüket, akkor sokkal nehezebb fegyelmet és figyelmet tartani, mert elkezdenek beszélgetni, lögdösődni és kacarászni. Ha sokat játszunk, legyen az történelmi vagy anyanyelvi feladatlapokon akár, akkor többet tanulnak játszva és ennek én is nagyon örülök. Játszva és észrevétlenül sajátítják el az összeállított anyagot.

6. Honnan jönnek és hogyan szervezi oda a gyerekeket?

Meghirdetjük az eseményt és meghívót hirdetünk meg a könyvtár közösségi oldalán, hogy mindenki lássa mit szervezünk. A programot is előre kiírjuk, hogy tudják miről van szó és mire számíthatnak a kedves szülők és gyerekek.

7. Az óvodás korosztály számára szokott-e programot szervezni?

Természetesen az óvodások számára is szervezek mesedélutánokat, könyvtárlátogatást és bábszínházat is. A paraván által bábszínházasdit is játszhatnak a kisiskolások, aminek nagyon örülnek. Ilyenkor felpróbálják a bábokat a kezükre vagy egyszerűen nézik, hogy mi is ez, mert

még nem láttak soha életükbe ilyet. Felolvasom nekik a mesét és elmagyarázom az ismeretlen szavakat. Aztán elkezdenek mondani egy-két mondatot is, hogy legyen értelme is ennek az egésznek. Vannak bátrabbak és vannak visszahúzódnak is a csoportban. Vannak magyarok és ukránok is. Ha már többször jöttek bábozni, akkor egyre kevesebb lett a szorongó és szégyenlősebb gyermek köztük, mert már a területet annyira megszokták, hogy az az otthonuk részévé vált.

8. Milyen tapasztalatokat szerzett és milyen célja van a foglalkozásainak?

Nagyon fontosnak tartom megszerettetni a gyerekekkel a meséket már óvodás kortól, buzdítani őket az olvasásra, hogy gazdagodjanak élményeik és tudásuk is a megfelelő szintre emelkedjen, aminek nagy hasznát veszik majd az iskolában. Persze az óvodáskoruknál még nem beszélhetünk folyamatos olvasásról de viszont mesét tudnak hallgatni és így elaborálnak, belső képet készítenek a hallott meséről és ezt nyomon is tudom követni a szemükből. Aztán meg válaszolni is nagyon jól megtanulnak a kérdések feltevésekor és a képi szemléltetők is nagyon nagy hatással vannak rájuk. Kézműveskedni is részünk volt, amikor három házat csináltunk csokis dobozból a három kismalacnak. A gyerekek megtanultak ollóval vágni és ablakokat rajzoltak a házikókra ceruzával. Aztán meg a fák ágai is segítségünkre lettek, mert őket használtuk fel a házak megtartására és így mindenki a kezébe vehette a próbák alatt és nagyon kreatívak lettek. Filcből pedig közlekedési lámpát varrtunk és kitömtük hulladék filc darabokkal a lámpák helyeit. Megtanulták használni az ollót és a helyes ceruza fogást is gyakorolhatták a kellékek elkészítésekor.

9. Az óvodapedagógus tart-e kapcsolatot a könyvtárossal?

Természetesen jó kapcsolatot ápolok a pedagógusokkal és az óvónőkkel is. Gyakran jönnek mesekönyveket kölcsönözni és hozzák a gyerekeket a különböző foglalkozásokra.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozat megírása során arra a következtetésre jutottam, hogy az olvasás megszerettetésében fontos szerepet kapnak a család mellett az óvodák, az iskolák, és a könyvtárak. Ezért hipotézisem alátámasztása érdekében a könyvtárosokkal végeztem interjút. Az interjút öt könyvtárossal készítettem március folyamán, amellyel azt derítettem ki, hogy a könyvtári foglalkozásaikkal elérték azt, hogy az óvodások megízleljék a könyvek szeretetét, és olvasni vágyó gyerekek váljanak belőlük. A könyvtárlátogatások által új élményekhez jussanak, a költészet gyönyörűsége által közelebb kerüljenek az irodalmi alkotásokhoz és könyvbarátokká váljanak. Bepillantást nyerjenek ily módon a világunkba, fejlődjön szókészletük és beszédképességük, bizonyos ismereteik bővüljenek, és ami a legfontosabb, hogy megalapozzuk az olvasóvá nevelésüket.

A szakirodalom tanulmányozása alapján rájöttem, hogy a felolvasás nem csak a gyermekek személyiség nevelésében játszik nagy szerepet, hanem kiemelkedő szerepe van az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztése szempontjából, valamint a felzárkóztatás legösztönzőbb módszere is. Fontos, hogy a gyermek meglássa az olvasásban rejlő lehetőségeket, tudja értékelni azokat, mint tudást adó tényezőt. Az eddigi tapasztalatok meggyőzően bizonyítják, hogy a mesefoglalkozásoknak a könyvtári nevelésben igenis helye van, hiszen a gyermeki személyiség kibontakoztatásának egyik leghatékonyabb forrása. Lehetőségem nyílt megismerkedni a népmesemondás sokszínű világával, a koncentráció és csodálkozás elmélyítésével a gyerekekre vonatkozóan, továbbá a felolvasások fontosságával és a mesei ismeretek bővítésével, illetve anyanyelvi neveléssel való kapcsolatával. A könyvtárosok részéről jó és fontos dolog átadni, hogyan is működik ez a szövegvilág, amely páratlan tulajdonságával és szóbeliségében örökösen módosulva, variálódva meg tudja szólítani az újabb és újabb nemzedékeket, megismertetvén a gyerekeket az ősi magyar kultúra nyomaival.

РЕЗІЮМЕ

Під час написання бакалаврської роботи я дійшла висновку, що дитячі садки, школи та бібліотеки, поруч із сім'єю, відіграють важливу роль у любові до читання. Через відвідування бібліотечних занять дошкільнята отримали новий досвід, наблизились до літературних творів через красу поезії та стали любителями книг. Отримали розуміння нашого світу, розвинули свої здібності та навички говоріння, розширили свої знання, а головне, заклали основу для виховання їх, як читачів.

Екскурсії до бібліотеки, це одна з можливостей де діти можуть розглянути книжки з яскравими обкладинками, малюнками, а бібліотекар ще й ознайомить їх зі змістом, що викличе в дітей захоплення та жвавий інтерес, бажання краще ознайомитись із книжкою. Якщо ж у дитини виникне бажання придбати книгу, слід не відмовляти дитині, а підбадьорити, похвалити за те, що її вабить такий цікавий і різноманітний книжковий світ. Різноманітні ігрові ситуації, загадковість та інтрига, поетичні мініатюри спонукають дитину до думки, мислення, породжують оптимізм, позитивні емоції, впевненість у собі. Малюкам дуже приємно допомагати кумедним тваринкам, гамірливим пташкам, знайомим героям казок, маленьким хлопчикам і дівчаткам. Таким чином у малюків формуватимуться такі риси характеру, як співчуття, милосердя, доброзичливість, бажання прийти на допомогу, виручити в біді.

Я переконана, що ми, разом із вихователями дитячих садків, є засновниками майбутнього покоління. Адже ми закладаємо основи дитячих знань, які пізніше будують у школі. Тому я вважаю важливим усвідомити різнобічний розвиток особистості в бібліотеці різними методами. Завдання вихователя і бібліотекаря - створити необхідні умови, безпечну атмосферу і різноманітний світ приладів для занять.

Hivatkozott irodalom:

- Bárány Gy. (1966). *Miért szép?* Gondolat könyvkiadó.
- Bárdos J. (2016): *Család a tündérmesékben*. Pont Kiadó, Budapest.
- Benedek, E. (2016): *Kék mesekönyv. A világ legszebb meséi*. Kriterion Könyvkiadó.
- Berghauer - Olasz E. (2013): *Fejlődéslélektan I*. Beregszász.
- Békés M., Faragó L., Kárpáti K., Mándy I., Ortutay T., Sulyok M. (1973): *Csak lányoknak*. Móra könyvkiadó, Budapest.
- Boldizsár, I. (2012): *Hogyan segítik a mesék az értő olvasást és az olvasóvá válást?* XIV. évfolyam, 2. szám
- Capek, K. (1982): *Az irodalom margójára*. Madách Könyv- és Lapkiadó.
- Dankó E. (2016): *Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában*. Flaccus Kiadó.
- Gombos P. (2014): *Kié az olvasás? Tanulmányok az olvasóvá nevelésről*. Magyar Olvasástársaság, Budapest.
- Hernádi S. (1989): *Az olvasás bűvésze*. Móra Ferenc Könyvkiadó.
- Hutterer É.– P. Punykó M. (2004): *Egyedem, begyedem, tengertánc*. Beregszász.
- Kádár A. (2013): *Mesepszichológia*, Kulcslyuk Kiadó.
- Kerekes V. (2012): *Mesét Másként: A mese és a drámapedagógia együttes használatának új megközelítése az óvodai nevelésben*. In: Óvodai nevelés. LXV. évf. 3. szám
- Lénárt K. (2017): *Kincsesládám játéka*. Flaccus Kiadó, Debrecen.
- Lukács J. – Ferencz É. (2017): *Mesés mozgás*. Flaccus Kiadó, Debrecen.
- Mézes J. (2016). *Vigasztaló mesék*. Katica Könyv Műhely
- T. Aszódi É. (1974): *Művészetre nevelés a családban*. Kossuth Könyvkiadó.
- Takács G. (2006): *Levél egy szülőnek*. Animus Kiadó, Budapest.
- Vekerdy T. (é. n.). *Az óvoda és az első iskolai évek – a pszichológus szemével*. Saxum Kiadó, Budapest.
- Zilahi J. (1994): *Mese-vers az óvodában*. Nemzeti Tankönyvkiadó
- Zilahi J. (1998): *Mese-vers az óvodában*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

Melléklet

KÖNYVTÁRPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK A GYAKORLATBAN

Február 22-én az ovisok számára szerveztünk farsangi mulatságot a könyvtárban, azzal a céllal, hogy a gyermekek és a szülők megszeressék a könyvtárba járást és természetesen a könyveket. Különböző programokat biztosítottam a számukra, hogy még érdekesebben és változatosabban teljen el a közös vigalom, melyet korosztály szerint szintén a képeskönyvekhez kötöttem. A gyerekek képes könyveket nézegettek, lapozgattak és kézműves foglalkozásban is részt vettek. A kisebbeknek segítettünk a farsangi maszk elkészítésében. Aztán találós kérdéseket és nyelvtörőket hallhattak, melyeket az ügyesebbek meg is oldhattak. Sok-sok versenyjátékban is részt vettek, hogy a mozgás se maradjon ki, mert a mozgás által fejlődik a nagymozgásuk és az egész személyiségük. A továbbiakban megismerkedhettek több tréfás verses mesével. Mint például:

1. Tamkó Sirató Károly: Mondjam még?
2. Zelk Zoltán: „Három nyúl”
3. Kormos István: „ A tréfás mackók”
4. Szilágyi Domokos: „Tréfás mese”

(1.sz.melléklet).

1. A farsang

Témakör: A Farsang

Az óvodapedagógus neve: Jánosik Julianna

A foglalkozás helye: Tiszaújlaki Fiókkönyvtár

A foglalkozás időpontja: 22.02.2020

A foglalkoztatott korcsoport: nagycsoport, 5-10 évesek

Tevékenységi forma: a külső világ tevékeny megismerése

A foglalkozás tartalmi elemei:

A foglalkozás módszerei: beszélgetés, magyarázat, elemzés, megfigyelés

A foglalkozás eszközei: találós kérdések, nyelvtörők, szólások, közmondások felolvasása és magyarázata, farsangi dekoráció – bohócok és papírlánc, képeskönyv nézegetése és felolvasása a farsangi népszokásokról.

A foglalkozás célja, feladata: beszélgetés a farsangról és elnevezett napjairól, a ránkmaradt szólásokról és közmondásokról, a gyerekek ismereteinek bővítése a farsangi népszokásokról és a népi megfigyelésekről; átfogó kép alkotása a maskarások és alakoskodók viselkedéséről; a legnépszerűbb télüző szokásról - kiszézésről és a villözésről; a gyerekek téli és tavaszi

időjárásról való ismereteinek felelevenítése, bővítése; kommunikációs képességek fejlesztése, az önkifejezés gyakorlása; kommunikációs kedv fenntartása; szókincsbővítés; beszélgetés közben egymásra figyelés és a türelem képességének fejlesztése egymás meghallgatásával, kiváráásával; a figyelem fejlesztése;

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás munkaformája: csoportos 5-10 évesek

Időkeret: 25-30 perc

A foglalkozás felépítése:

Kezdő szakasz:

Motiváció: találós kérdések és versek, ami a farsangról szól.

1. Kicsi fején nagy kalap, kuporog a fa alatt. (Gomba)
2. Melyik ács tud a legjobban főzni? (Szakács)
3. Tenyere-talpas hatalmas, barna bundás óriás, meglesi a méheket, s mézet rabol, ha lehet. Szamócát is szedeget, átalussza a telet. (Medve)
4. Icipici lánynak pettyes a ruhája, kezetre ül, elszáll, s csak bámulsz utána. (Katica)
5. Hó a hasam, hó a fejem, hóból van a lábam, kezem. Orrom répa, szemem szén, mondd meg, hogy ki vagyok én! (Hóember)
6. A bajusza égnek áll, a borbélyhoz mégse jár. A konyhában üldögél, egeret fog, azzal él. (Cica)

Játék:

Ki van az álarc mögött? Ennek a játéknak az előkészítéséhez szükségünk lesz A4-es lapra, celluxra, ollóra, a játékhoz pedig az elkészült játéklapra és dobókockára. Vágjuk félbe az A4-es lapot és az egyik lapra rajzoljunk, vagy nyomtassunk maszkot, majd vágjuk fel hat részre. A lap másik felére ragasszunk, vagy nyomtassunk képeket rajzfilmhősökről. A felvágott maszkos lapot cellux segítségével ragasszuk fel a meshősös lapra úgy, hogy nyitható legyen, majd mindegyiket számozzuk meg egytől hatig. A játék menete: minden gyerek sorba dob, majd kinyithatja a dobásnak megfelelő számú lapocskát, pl. 5-öst dob, akkor felhajthatja az ötös lapot. Feladat, minél kevesebb dobásból kitalálni, hogy kit rejt az álarc.

SARKADY SÁNDOR

FARSANG

Fruskák, Zsuzskák, Dorottyák,

Járják a bolondját:

Dínomdánom, vigalom –

Nincs a táncra tilalom!

Maskarások, bolondok,

Rázzátok a kolompot:

Takarodjon el a tél –

Örvendezzen, aki él.

Alkotó szakasz: A Kárpát-medence népeinél általános szokás a farsang és hozzá tartozó játék. A farsang már több száz évvel ezelőtt is ismert ünnep volt. A tél elmúltát, a tavasz érkezését köszöntötte. A farsangi időszak a hangos mulatozás, tréfálkozás ideje. A nagy evés-ivásokkal a természetet is hasonló bőségre akarták ösztönözni. Farsangolóknak, maszkaráknak, maskarásoknak, alakosoknak, koledósoknak, busóknak, ijesztőknek nevezik a benne részt vevőket. A farsang hossza változó. Szokásaink abban megegyeznek, hogy a nagy farsang január

6-tól, vagyis vízkeresztől kezdődik, és hamvazószerdáig tart. Vidámsággal indul, és a lakmározást, mulatozást tiltó böjttel ér véget. A farsang végét a Húshagyókedden éjfélkor megkonduló harang jelezte. A farsangi népszokások a tavasz közeledtét ünneplik. Az álarcos, maskarás alakoskodás és a kormozás elúzi a telet.

Ilyenkor maskarába öltözött legények, lányok, gyerekek jártak, sok helyütt még járnak is, házról házra.

Némely helyen a lányok legényruhát, a legények leányruhát öltönek. A fiúk például menyasszonynak, a lányok pedig betyárnak (bő gatyá, veres lajbi) öltöznek. Arcukra álarcot, csipkét, maguk készítette, festett maszkot tesznek. A maskarák kétfélék: szépek és csúnyák.

A szépek régi, de tiszta, vasalt ruhákba öltöznek, álarcot sem tesznek, csak rettenetesen kifestik magukat.

A csúnyák rongyokba öltöznek, kolompot ráznak és üres konzervdobozokból készült lógókat és lánccdarabokat is kötnek a derekukra, lábukra. Nagy zajjal járnak, hogy az ártó erőket elűzzék. Mindkét csoport arra törekszik, hogy ne ismerjék fel őket. Éppen ezért nem is szólalnak meg, csak dünnyögnek, morognak, ümmögnek és vinnynognak.

A farsangi dalokat legtöbb vidékünkön nem is ők, hanem a házbeliek és az alakosokat kísérő, rendesen öltözött „segédcsapatok” éneklük. Az énekelt dallam ritmusára, páros lábbal ugrált dobogós-csoszogós táncot járnak, akár a medve. Egymással meg a házbeliekkel táncolnak. Az a babonás hiedelem fűződik hozzájuk, hogy kérdezősködni tőlük nem szabad, és csínján kell velük bánni, mert baj érheti a házat.

Van olyan vidékünk, ahol az alakosok maguk is énekelnek, a palóc vidéken, a Tiszaháton. Énekükben a háziaknak minden jót kívánnak, a fiatalokat összeéneklük. Általában kevés ideig maradnak egy helyen. Mielőtt elmennének, valamelyikük a bottal megveri a pad szélét. Erre a jeladásra felszedelőzködnek és indulnak.

Induláskor sok helyen a háziak, vagy ők maguk éneklük:

Járjad, bolond, nincsen eszed,

Ami volt is, elvesztetted!

Járom pálca, járom szeg,

Járjad, bolond, nincs eszed!

Más helyen úgy köszöntik a tavaszt, hogy felöltöztetnek egy szalmabábut, amely a telet személyesíti meg. Nagy mókázás, bolondozás után végül elégetik vagy vízbe dobják, így véget vetnek a fagyos, hideg évszaknak. A bálokon, táncos mulatságokon való részvétel, a jelmezek felöltése, a tombolanyereményekért való izgalom ma is kicsik és nagyok kedvenc szórakozása.

Mi jut eszünkbe a farsang szóról? Eszem-iszom, dínomdánom, buli, zene, tánc, multság, báli szezon, színes kavalkád, busójárás, velencei karnevál, és még sorolhatnánk.

A farsang a tavaszvárás ősi ünnepe, melyhez számtalan népi hagyomány kapcsolódik. A farsang lényege a párválasztás mellett a szabályok felrúgása és vicces gúnyolása. Hogy pontosan miért is volt a farsang különleges őseinknek, arról sokat elárulnak a fennmaradt **szólások és közmondások**. A hagyományos falusi kultúrában a farsangi időszak volt az ismerkedés, leánykérés, házasodás ideje. Úgy tartották, hogy aki farsangkor nem talál magának párt, annak a következő farsangig kell várnia újabb lehetőségekre. Ezt a gondolatot őrzi a kimaradt a farsangból szólás: eredetileg arra utalt, amikor egy lánynak abban az évben nem sikerült férjhez mennie, de ironikusan arra is szokták mondani, aki (a farsangtól függetlenül) kimaradt valami jóból. Érdekes módon találkozhatunk olyan nyelvben konzervált vélekedéssel is, ami mindennek ellentmond. **A farsangon kívül is esik leányvásár közmondás** például vigasztalja a pártában maradt lányokat, hiszen még találhatnak maguknak párt az év folyamán, a farsangi időszak után is. Itt is megfigyelhető a népi bölcsesség átvitt értelemben való használata: azok számára is vigasztalásul szolgálhat, akik azt hitték, hogy valamiről lemaradtak. A falusi fiatalok leginkább télen értek rá arra, hogy párt válasszanak maguknak. „Szüret után lesz az esküvő” – mondja a dal is. A leánykérés, majd eljegyzés vagy kézfogó rendszerint farsang idején zajlott le. Természetesen voltak kivételek, amit a következő közmondások bizonyítanak: **Farsangon kívül is esik leányvásár; Farsang után is elkel a jó lány.**

Kiszézés és villőzés

A kiszézés talán a legnépszerűbb télűző szokás, melynek keretén belül egy szalmabábot körbehordanak a faluban, majd kivonulnak vele a lányok a falu végére énekszóval, és ott a folyóba vetik, vagy elégetik. A kische többnyire menyecskének öltöztetett szalmabáb, mely a telet, a hideget, a rontást, a betegséget, a félelmet, tehát úgy általában a rossz dolgokat jelképezi. Ez az egyik legrégebbi néphagyomány.

A gyerekekkel és a kiszével körbejárjuk az óvoda épületét énekszóval, csörgő-zörgő hangszerekkel kísérve, majd pedig elégetjük.

Kische, kische szalmából
perzselődj a lángoktól,
vörös táncban hamvadj el,
nekünk most már tavasz kell!

Ezután következik a „tavasz behozatala”, a villőzés. Zöld ágból font koszorúkra, a tavasz friss színeiből – zöld, sárga – szalagokat kötözünk fel, majd ezzel ismét körbejárjuk az óvodát, tavaszt csalogatót énekelve.

Gyere tavasz, várva várlak,
Hozz zöldruhát fűnek, fának,
Fújj szél, meleg szél,
Jön a tavasz, megy a tél.

Befejezés: Végezetül megemlítünk egy mára jórészt kihalt, népnyelvi szólást: farsang farkán csúszik a szán. A népnyelv a farsang három utolsó napját (a hamvazószerda előtti vasárnapot, hétfőt és keddet) nevezi farsangfarkának. Régen ebben a három napban volt a legnagyobb dínomdánom, hiszen már az ajtón kopogtatott a negyvennapos böjt. Hogy miért éppen a szán csúszott a farsang farkán? Feltehetőleg azért, mert a vidám farsangi hangulatú szánkózás is kedvelt multság volt a tánc és az eszem-iszom mellett.

Farsangfarka egyébként idén február 23. és 25. közé esik, február 26-án pedig hamvazószerdával beköszönt a 40 napos böjti időszak.

„ Farsangi multságok”

Minden évben megemlékezünk nemzeti ünnepeinkről a gyermekekkel. Idén március 12-én emlékeztünk meg az óvodásokkal is egy kicsit másként, vagyis gyerekszemmel. Elmondtam nekik, hogy idegen katonák jöttek be országunkba, akik elvették a magyar emberek ennivalóját, szekereken elvitték a búzát és minden ennivalójukat, így nem tudták azt megőrölni a malomban és nem tudtak kenyeret sütni belőle, és kihajtották a teheneiket is, így nem jutott tej a gyerekeknek. Röviden elmondtam nekik, hogy milyen nehézségekkel néztek szembe az akkor élő emberek az elnyomás alatt. Az idegen katonák, mindenüket elvették, és aki nem fogadott szót, azt börtönbe zárták vagy a puskájukkal lelőtték.

A foglalkozással szerettem volna mélyíteni a gyerekek tudását az ünnepeink fontosságáról, magáról a forradalom és szabadságharcról, nemzeti hovatartozásunkról. Bővíteni a szókincsüket és a kommunikációs képességeiket, megismertetni a katonák és huszárok viseletével és viselkedésével, a hazával és a béke szeretetével, méltó tiszteletre és a magyar ünnepeink megtartására nevelni (2. sz. melléklet)

2. Március 15 gyerekszemmel

Témakör: Március 15 gyerekszemmel

Az óvodapedagógus neve: Jánosik Julianna

A foglalkozás helye: Tiszaújlaki Fiókkönyvtár

A foglalkozás időpontja: 2020. március 12

A foglalkoztatott korcsoport: nagycsoport, 5-10 évesek

Tevékenységi forma: a külső világ tevékeny megismerése

A foglalkozás tartalmi elemei:

A foglalkozás módszerei: beszélgetés, magyarázat, elemzés, megfigyelés

A foglalkozás eszközei: versek, szemléltető eszközök és könyvkiállítás a forradalom és szabadságharcról, képeskönyv nézegetése és felolvasása az akkori eseményekről "Haj, ne hátra, haj előre., – 1848 emlékezete, Lengyel D. "Kossuth Lajos öröksége", Hatvany L. Petőfi márciusa.

A foglalkozás célja, feladata: a gyerekek ismereteinek bővítése a szabadságról, egyetértésről és a nemzeti identitásról illetve hovatartozásról; átfogó kép alkotása a katonák, huszárok kinézetéről, viselkedéséről; a katonás viselet megfigyelése, a haza és a béke szeretetére, tiszteletére és megbecsülésére való nevelés; a gyerekeknek a márciusi ifjakkal való ismereteinek felelevenítése, bővítése; kommunikációs képességek fejlesztése, az önkifejezés gyakorlása; kommunikációs kedv fenntartása; szókincsbővítés; beszélgetés közben egymásra

figyelés és a türelem képességének fejlesztése egymás meghallgatásával, kiváráásával; a figyelem fejlesztése;

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás munkaformája: csoportos

Időkeret: 25-30 perc

A foglalkozás felépítése:

Kezdő szakasz:

Motiváció: **versek**

Sarkady Sándor: Március 15- re

Zeneszó zeng, menetelnek,

süt a napfény, fut a felleg;

fel a zászlót, fel az égre-

Magyarország örömére!

A szabadság dala szálljon,

aki ember, ide álljon:

jövel édes szabad ország-

gyönyörű légy, Magyarország!

Donászy Magda: Vígán dalol...

Vígán dalol a madár,

virágzik már a határ.

Fenn az égen, jókedvében

száll a gólya pár.

Tavaszi szél ébredézz,

magyar zászló lengedézz!

Fiúk, lányok, daloljátok:

be szép ünnep ez!

Sarkady Sándor: Fel!

Itt az óra, itt az óra!

Aki vitéz fel a lóra!

Rajta vagyok, rajta máris-

vitéz volt a nagyapám is.

Weöres Sándor: Megy az úton...

Megy az úton a katona,

zúg a vihar, fúj a szél,

zúg-búg, fúj a szél,
a katona sose fél.
Mitől félne? Kezibe kard,
gonoszoknak odavág,
dírr-durr, odavág,
sose bántsák a hazát.

Weöres Sándor: Paripám csodaszép pejko

Paripám csodaszép pejko
ide lép, oda lép, hejhó!
Hegyen át, vízen át vágat,
nem adom, ha ígérsz százat.

Amikor paripám ballag,
odanéz valahány csillag.
Amikor paripám táncol,
odanéz a Nap is százszor.

Alkotó szakasz:

Megkérdem a gyerekektől, hogy tudják-e miért ünnepeljük Március 15-ét? Mondjuk el, hogy idegen katonák jöttek be országunkba, akik elvették a magyar emberek ennivalóját, szekereken elvitték a búzát, így nem tudták azt megőrölni a malomban és nem tudtak kenyeret sütni belőle, és elrabolták a teheneinket, így nem jutott tej a gyerekeknek. Az idegen katonák, amit tudtak mindent elvettek, és aki nem fogadott szót, azt börtönbe zárták vagy a puskájukkal lelőtték. (A mai világban félve mesélünk gyermekünknek puskás történeteket, ha egyáltalán mesélünk, pedig a történelmünkhöz hozzátartozik ez is.

Valljuk be őszintén mi is játszottunk puskásat, pisztolyost boldogan kergetve egymást, hogy most pedig lelőlek...)

És egyszer csak sok bátor magyar katona azt mondta: Ebből elég volt, nem tűrjük, hogy bántsák a magyarokat az ellenség! Zavarjuk ki az országból őket! **Egy szakállas bácsi vezette a katonákat, akit úgy hívtak: Kossuth Lajos!** El is énekelhetjük nekik ezt a kis versikét:

Kossuth Lajos azt üzenté

Kossuth Lajos azt üzenté:
Elfogyott a regimentje.
Ha még egyszer ezt üzeni,
Mindnyájunknak el kell menni!

Éljen a magyar szabadság!

Éljen a haza!

Esik eső karikára,

Kossuth Lajos kalapjára.

Valahány csepp esik rája,

Annyi áldás szálljon rája!

Éljen a magyar szabadság!

Éljen a haza!

Tehát csupán annyit kell a gyerekeknek ebben a korban tudniuk, hogy a katonáknak régen csatákban kellett megvívniuk egymással azért, hogy mi, emberek most békében élhessünk egymás mellett. Mesélhetünk nekik a katonák díszes ruháiról, hogy milyen fegyverrel harcoltak, milyen is a szuronyos puska, az ágyú, a kard, mutassuk meg, hogyan kell menetelni és meneteljünk együtt. Ha több gyermekünk van, akkor álljunk mi magunk előre, mögöttünk pedig sorakozzanak fel a testvérek, apuka, nagymama. Adjunk gyermekünk kezébe egy műanyag tálat és dobverőnek fakanalat, biztos nagyon élvezni fogja... hadd doboljon ritmusra és kezdhetjük:

Aki nem lép egyszerre

Aki nem lép egyszerre,

Nem kap rétest estére,

Mert a rétes igen jó,

Katonának az való.

Nem megyünk mi messzire,

Csak a világ végére,

Ott se leszünk sokáig,

Csak tizenkét óráig.

Beszéltünk arról, hogy a lányoknak is volt szerepe a háborúban, főztek a katonákra, megvarrták elszakadt ruháikat és bekötözték a katonák sebeit. Itt eljátszhatjuk a sebesült katonák gyógyítását és mondjuk el közben ezt a mondókát:

Gólya, gólya, gilice!

Mitől véres a lábad?

Török gyerek megvágta,

Magyar gyerek gyógyítja.

Síppal, dobbal, nádi hegedűvel.

Beszéltünk arról, hogy sokat áztak-fáztak ezek a katonák, és hogy nekik nem volt lakásuk, hanem sátrakban aludtak és sokszor szabad ég alatt. Székekből, pokrócokból csinálhatunk sátrat a katonáknak, majd tanuljuk meg ezt a versikét hozzá:

Esik az eső, hajlik a vessző

Esik az eső, hajlik a vessző,

Haragszik a katona, mert megázik a lova.

Ne haragudj katona, majd kisüt a napocska,

Megszárad a lovacska!

Ültessük a térdünkre a kicsiket és lovacskázzunk, velük közben mondjuk a mondókát:

Hóc-hóc, katona,

Ketten ülünk egy lóra,

Hárman meg a csikóra!

Készítettünk magyar zászlót és menetelés közben azt is lengettük, szúrtunk nekik kokárdát, és megnéztük, milyen büszkén fogják viselni. Megbeszéltük a színek jelentését is a nemzeti lobogóban,

A piros az erőt, a fehér a hűséget, a zöld pedig a reményt szimbolizálja. A Magyar Köztársaság zászlaja piros, fehér és zöld színű trikolor, mely három, vízszintesen futó egyenlő szélességű sávból áll.

Játsszottunk velük katonásat. Énekelünk, verseltünk velük minél többet, és ha kérdeztek róla, akkor beszélgettünk velük arról, amit megértenek belőle. Meséltünk nekik, hogy milyen bátrak voltak ezek a fiúk, akik messzire elmentek a családjuktól és nagyon sokan soha sem mehetettek haza. Sok anya, feleség, kisgyermek várta haza hiába a katonákat. Mielőtt elmentek volna a harcba, együtt, családotól elmentek a templomba és az Istent kérték arra, hogy nyerjék meg a csatát és épségben haza is érjenek. Itt le is térdelhetünk és kérhetjük az Istent, hogy segítsen nekünk. A gyerekek ezt játéknak fogják fel, de fontos, hogy belenőjenek abba, hogy magyarok, hogy Kárpátalja a hazájuk, s a múltunkat tisztelni kell. Remek alap ez a későbbi történelmi tanulmányokhoz, melyek az iskolában elég korán, irodalmi történetekben és versekben már meg is jelennek.

Befejezés:

Mondjuk el, hogy volt egy fiatal fiú, Petőfi Sándor, aki írt a katonáknak egy olyan verset, amivel a harcra buzdította őket, hogy fegyverrel kergessék ki az országból az ellenséget. Mondjuk el gyermekünknek a kis verset és kérjük meg közben, hogy jobb kezét emelje fel két ujját hegyezve, bal kezét pedig tegye a szívére: „ide bal oldalra a mellünkre, ahol dobog a kis szívünk

– és szívünkre tett kézzel megesküszünk, vagyis megígérjük, hogy rabok tovább nem leszünk, vagyis nem fogadunk szót tovább a gonosz ellenségnek, inkább harcolunk ellenük!”

Petőfi Sándor: Nemzeti dal (első versszak)

„Talpra magyar, hí a haza!

Itt az idő, most vagy soha!

Rabok legyünk vagy szabadok?

Ez a kérdés, válasszatok!

A magyarok istenére

Esküszünk,

Esküszünk, hogy rabok tovább

Nem leszünk!”

A fent leírt játékos program segítségével, olyan eseményeket elevenítettünk fel, amik megmaradnak bennük, emlékezni fognak rájuk, és talán közelebb viszik őket ahhoz, hogy miért is olyan fontos a magyar nemzet számára ez az ünnep.

„Március 15 gyerekszemmel”

„Március 15 gyerekszemmel”

“Március 15 gyerekszemmel”

A „Közlekedj okosan” című természetismereti foglalkozással bemutattam a gyerekeknek a biztonságos közlekedés szabályait és fontosságát, illetve szabályainak a betartását. Célom ezzel a foglalkozással az volt, hogy együtt tanuljunk meg közlekedni, és együtt gyakoroljuk a sokszor nem is olyan könnyű közlekedési szabályokat. Felhívtam a figyelmüket a forgalmas utcák veszélyeiről, és a zebrán való átkelésről. A gyerekek ismereteik bővültek a közlekedési táblákat illetően és annak a figyelmeztető jeleivel kapcsolatosan.

Filc anyagból készítettem erre a foglalkozásra egy jelzőlámpa mellényt is, amit mindenki felpróbálhatott és utána elmagyaráztam nekik a színekkel kapcsolatos tudnivalókat és elhangzott a „Jelzőlámpa” című vers is, aminek az első versszakát meg is tanulták. Ez a foglalkozás nagyon tetszett nekik, mert a végén autókká változtak (3. sz. melléklet).

3. Közlekedj okosan

Természetismereti játékos foglalkozás részletes tervezete

A játékos foglalkozás témája: Közlekedj okosan.

Az óvodapedagógus neve: Jánosik Julianna

A játékos foglalkozás helye: Tiszaújlaki fiókkönyvtár

A játékos foglalkozás időpontja: 10. 12. 2019

A foglalkoztatott korcsoport: nagycsoport, 5-10 évesek

Tevékenységi forma: A külső világ tevékeny megismerése; magyarázat; játék.

A játékos foglalkozás célja és feladata: A gyerekek megismertetése a tömegközlekedési eszközökkel, az úttestre felfestett jelzésekre, jelzőlámpa megismertetése és szemléltetése az óvodába, figyelembe véve a fejlettségi szintet; a jelzőlámpa színeivel és azok jelentésével való

megismerkedés; kommunikációs képességek fejlesztése; szókincs bővítése különböző fogalmakkal; vizuális figyelem; érzékelés; gyors reagáló képesség.

A játékos foglalkozáshoz szükséges eszközök: szemléltető, Mi micsoda junior 27. kötet - „Közlekedés” és Csóti Ferenc „Közlekedési ismeretek 1.” című könyvek a bemutatáshoz és használathoz, jelzőlámpa jelmez.

A játékos foglalkozás szervezeti formája: kötött.

A játékos foglalkozás munkaformája: csoportos.

A játékos foglalkozás típusa: új ismeretet szerző.

A játékos foglalkozás módszerei: szemléltetéssel és a képszerű megismeréssel- és cselekvéssel kapcsolatos módszer.

Foglalkozás menete:

- **a foglalkozás időkerete:** 15-20 perc
- **1. Kezdő szakasz**

- **szervezési feladatok** – a természetismereti tevékenység során várható szervezési feladatok: a természetismereti élmény befogadásához a helyszín kialakítása, a megfelelő légkör megteremtése, szükséges eszközök előkészítése.

- **motiváció** – a gyermekek szövegalkotási kedvére alapozó oldott beszélgetés kezdeményezése. A tevékenység elkezdése előtt egy mutogatós, mozgásos mondókával indítunk, amelyet először ismételnék utánam, majd felpattanva a helyünkről a szövegnek megfelelően végezzük a gyakorlatot. A mondóka így hangzik:

Egy, kettő, három, négy, (mutatjuk az ujjainkkal)

Mély lélegzetet végy, (beszívjuk a friss levegőt)

Rajta pajtás, helyben futás, (helyben futunk)

Utána a terpeszállás. (a végén terpeszállás)

Most pedig gyérünk egy felfedezőútra, ahol várnak ránk a járművek, lámpák és a táblák! Az utcán mindig nagy a forgalom. Az úttesten autók, teherautók, buszok, motorkerékpárosok és biciklisták közlekednek. A villamos sínen robog át a városon. A közlekedés résztvevői a gyalogosok is. Ők a járdán mennek. Van, aki sétál, van, aki siet valahová: munkába, vásárolni, orvoshoz vagy az iskolába. A közlekedést lámpák és táblák szabályozzák. A jelzéseiket mindenkinek figyelembe kell vennie. Az úttestre felfestett jelzések az útburkolati jelek. A szaggatott vonal elválasztja a sávokat, így az autósok tudják, hol kell menniük. Autót csak az vezethet, aki elmúlt 17 éves, és van érvényes jogosítványa. A busz és a villamos tömegközlekedési eszköz. Érvényes jeggyel vagy bérlettel bárki utazhat rajtuk.

Miért kellene közlekedési szabályok?

Ha az utcán mindenki saját kedve szerint közlekedne, rengeteg baleset történne. Ezért vannak a közlekedési szabályok, amiket mindenkinek be kell tartania. **Egyszerű szabály, hogy a gyalogosok a járdán mennek, az úttest pedig a járművéké.** Az autósok és kerékpárosok mindig az úttest jobb oldalán hajtanak. A közlekedési lámpák jelzik, hogy ki mehet, és kinek kell várnia. Nagyon fontos alapszabály, ami mindenkire vonatkozik: az utcán mindig figyelmesen kell közlekedni, és vigyázni kell a többi közlekedőre.

Mire valók a közlekedési táblák?

Magyarországon több mint 300 különböző közlekedési jelzőtábla van: kerek, szögletes, kék, piros, fehér, zöld és **sárga**. Mindnek pontos jelentése van. A piros alapszínűek vagy piros szegélyűek az elsőbbséget szabályozzák, tiltanak vagy veszélyre figyelmeztetnek. Ilyen a stopptábla, ami az elsőbbséget szabályozza. A tiltótáblák azt közlik, hogy mit nem szabad csinálni, pl. behajtani egy utcába vagy előzni. Az úton folyó munka vagy a vasúti átjáró is veszély, amire tábla figyelmeztet. A kék színű, kör alakú táblák utasítást adnak, pl. jelzik a kötelező haladási irányt. Vannak táblák, amelyek tájékoztatnak, pl. a gyalogátkelő-helyről, a lakó-pihenő övezetről vagy a terelőútról. Az útburkolati jelek az úttesten szintén közlekedési jelzések.

Mi mindenre figyelj a járdán?

A járda az útnak az a része, ami elsősorban a gyalogosoké. Bizonyos esetekben kerékpárosok is használhatják, görkorizni vagy gördeszkázni is lehet rajta, sőt a kihajtóknál még autók is keresztezhetik. Éppen ezért a gyalogosoknak a járdán is óvatosan, figyelmesen kell menniük, nehogy baleset történjen. A gyerekek ne az úttest mellett, hanem lehetőleg a járda szélétől távolabbi oldalon menjenek! Ott biztonságosabb.

Hogyan mehetsz át az ÚT túloldalára?

A gyalogos-átkelőhelyet fehér csíkok jelölik az útburkolaton. A legbiztonságosabb, ha van gyalogoslámpa is a zebránál. Néhol a lámpán a gyalogos megnyomhat egy gombot, és röviddel utána az autósok pirosat kapnak. Amikor a kocsik megálltak, és **a gyalogoslámpa zöldre vált**, átkelhetsz az úton. A kijelölt gyalogos-átkelőhelyeket tábla is jelzi. Ha a kerékpáros át akar menni a zebrán, le kell szállnia a biciklijéről, és át kell tolnia.

Hogyan közlekedj biztonságosan?

A gyerekek ugyanúgy fontos szereplői a közlekedésnek, mint a felnőttek. Éppen ezért a legfontosabb jelzéseket és szabályokat neked is ismerned kell. Nagyon fontos az is, hogy a viselkedéseddel ne okozz balesetet. Pl. ne labdázz az autóút mellett, és soha ne fuss át az úttesten! És mindig az autó járda felőli ajtaján szállj ki, mert az a biztonságos.

- **2. Alkotó szakasz**

- **a gyermek és a pedagógus tevékenysége** – a foglalkozás kezdetekor beszélgetést indítok a közlekedésről. Megbeszéljük, hogy a közlekedés felelősségteljes dolog és mindig szét kell nézni az úton, oda kell figyelni a mellettünk haladóra, hogy ne történjen semmi baj. Majd rátérek a jelzőlámpa fontosságára, és arra, hogy láttak e már ilyet és mit is tudnak róla. A szemléltető segítségével bemutatom a jelzőlámpát, annak kinézetét, alakját, színeit. Megbeszéljük, hogy pontosan mit is jelentenek a színek és mit kell tennünk, ha az adott színt látjuk.

A bemutatás után egy **jelzőlámpás játék következik**, ezáltal még jobban tudatosíthatjuk a gyermekekben az adott foglalkozásban megismert szabályokat.

A játék során „autóvá” változunk, kezünket magunk elé helyezzük és „kormányozunk”. Az autóknak haladás közben mindig figyelni kell a **“jelzőlámpát”**. Amikor azt kiáltom, hogy **piros, megállunk** és mozdulatlanok maradunk. **Sárgánál helyben futás** következik, a **zöldnél** pedig mindenki szép lassan elindul!

2. **Befejezés** – a játék befejezése után megismételjük a foglalkozás elején megismert mozgásos mondókat. Tevékenység lezárása, átvezetése. Folyamatos értékelés, dicséret, biztatás, segítségnyújtás.

” Hogyan közlekedj biztonságosan”

Március 12-én a nagycsoportosokat hívtam meg a „Vándor és áttelelő madaraink” című foglalkozásra, de sajnos a gyerekek nem tudtak eljönni, mert karantént rendeltek el. A foglalkozásom célja, hogy bővítsem a gyerekek ismeretanyagát a vándor és áttelelő madarokról; átfogó kép alkotása a madarak részeiről, kinézetéről, viselkedéséről; a könyvtár udvarán található fák, bokrok, növényzet megfigyelése, valamint az éppen arra repkedő madarak viselkedésének figyelemmel kísérése; a környezet és a madarak szeretetére, tiszteletére és gondoskodására való nevelés; a gyerekek tavaszi időjárásról való ismereteinek felelevenítése, bővítése.

4. Vándor és áttelelő madaraink

Témakör: Vándor és áttelelő madaraink

Az óvodapedagógus neve: Jánosik Julianna

A foglalkozás helye: Tiszaújlaki Fiókkönyvtár

A foglalkozás időpontja: 03.12.2020

A foglalkoztatott korcsoport: nagycsoport, 5-10 évesek

Tevékenységi forma: a külső világ tevékeny megismerése

A foglalkozás tartalmi elemei:

A foglalkozás módszerei: beszélgetés, magyarázat, elemzés, megfigyelés

A foglalkozás eszközei: találós kérdések, szemléltető eszközök a madarokról, eledel a madaraknak, képeskönyv nézegetése és felolvasása a madarokról Lázár Ervin „Öregapó madarai”, „Európa atlasza”, Dr. Franyó István-Dr. Lénárd Gábor „Nyisd ki ezt a kis kaput”.

A foglalkozás célja, feladata: a gyerekek ismereteinek bővítése a vándor és áttelelő madarokról; átfogó kép alkotása a madarak részeiről, kinézetéről, viselkedéséről; a könyvtár

udvarán található fák, bokrok, növényzet megfigyelése, valamint az éppen arra repkedő madarak viselkedésének figyelemmel kísérése; a környezet és a madarak szeretetére, tiszteletére és gondoskodására való nevelés; a gyerekek téli időjárásról való ismereteinek felelevenítése, bővítése; kommunikációs képességek fejlesztése, az önkifejezés gyakorlása; kommunikációs kedv fenntartása; szókincsbővítés; beszélgetés közben egymásra figyelés és a türelem képességének fejlesztése egymás meghallgatásával, kiváráásával; a figyelem fejlesztése;

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás munkaformája: csoportos

Időkeret: 25-30 perc

A foglalkozás felépítése:

Kezdő szakasz:

Motiváció: találós kérdések

1. Tó vizében lépeget, békák veszedelme, békát fog, és messze néz, fél lábon merengve.

(GÓLYA)

2. Fúr-farag, nem ács. **(HARKÁLY)**

3. Fúr-farag, de mégse ács, kopog, mint a kalapács. Fák doktora, orvosa, erdőben az otthona.

(HARKÁLY)

4. Melyik szem tud repülni? **(Az ÖKÖRSZEM)**

5. Melyik ló tud szárnyon szállni? **(A HOLLÓ)**

6. Háta bársony, hasa vászon, szeme pilla, farka villa, feje bot. Mi lehet az? **(FECSKE)**

7. Dalolva száll égbe fel, röptében is énekel. **(PACSIRTA)**

8. Sziklaszirten tanyázik, levegőben vadászik. Csőre horgas, karma nagy, magas égből lelecsap. Szeme éles, nincs hibája, ő a madarak királya. **(SAS)**

Magyar népdal – Tavaszi szél vizet áraszt

Alkotó szakasz:

Megkérdezem a gyerekektől, hogy tudják-e miért vándorolnak el egyes madarak a téli időszak beálltával? A madarak képesek több ezer kilométernyi utat megtenni azért, hogy a telet melegebb, kellemesebb éghajlaton töltsék. Minden évben csapatokba gyűlnek és elrepülnek. A legtöbb madár a táplálékhiány miatt kel útra. Télen nem könnyű élelmet - rovarokat, gyümölcsöket vagy magokat - találni, míg a világ más, melegebb éghajlatú vidékein van belőlük bőven. A vándorlás megkönnyíti a fajok túlélését, annak ellenére, hogy sok egyed elpusztul a hosszú repülés során. És azt tudjátok gyerekek, hogy hogyan készülnek a madarak a vonulásra? Ahhoz, hogy a hosszú utat túléljék, a madaraknak egészségesnek kell lenniük, valamint sok zsírra és új tollakra van szükségük. A vonulás megkezdése előtt a madarak kicsit

"átalakulnak". A bőrük alatt a testükön mindenhol zsírt halmoznak fel, amit a hosszú úton energiaforrásként használnak majd, ha megszokott táplálékforrásukhoz nem tudnak hozzáférni. A madarak tollazata is teljesen megújul, a régi, elhasználódott nyári repülőtollak kihullanak és helyükön újak nőnek - ezek nagyon fontosak a hosszú repülés során. És ki tudja azt, hogy mikor indulnak el a madarak, és honnan tudják, hogy akkor kell elindulni? A madarak az ősz/tél első jeleire - rövidülő, hűvösebb nappalok - hagyják el fészkelőhelyeiket. Az időjárás is befolyásolja, hogy a madarak korábban vagy később indulnak-e - a repüléshez az időjárásnak viszonylag állandónak és enyhének kell lennie. Mindemellett amikor a madarak tollruhát váltanak, akkor készletét érzékelik, hogy elinduljanak délre. Honnan tudják, hogy merre kell repülniük? A madarak, vonulásuk során rengeteg információt gyűjtenek környezetükről. Mégis főleg három dolog - a Nap, a csillagok és a Föld mágneses mezeje - alapján tájékozódnak. Ezek teszik lehetővé, hogy meghatározzák saját helyzetüket és rátaláljanak a helyes irányra. Repülés közben a madarak figyelik a Nap és a csillagok állását, és a csőrük felett található érzékszerv segítségével érzékelik a Föld mágneses mezejét. Amíg fiatalok, az első vonulásuk alkalmával tanulják meg használni ezeket az információkat.

Tudtok nekem olyan madarakat mondani, amelyek melegebb éghajlatra repülnek?

Bíbic, bölömbika, búbos banka, daru, fehér gólya, fülemüle, fűrj, füstifecske, sárgarigó.

És kik azok, akik mindig velünk maradnak vagyis áttelelő madaraink?

Csóka, feketerigó

Kékcinege és a széncinege,

Mezei veréb, nagy fakopáncs

Ökörszem, őszapó, fülesbagoly.

Megmutatom képen a gyerekeknek ezeket a madarakat. Megbeszéljük, hogy hogyan néznek ki, milyen színűek, milyen nagyságúak egymáshoz viszonyítva stb. Megkérdezem a gyerekektől, hogy hogy gondolják, fontos-e az, hogy gondoskodjunk a madarokról? Mit kell tennünk, annak érdekében, hogy segítsünk nekik a téli időszakban? A téli hidegben a megfelelő energiamennyiség biztosítása a legnagyobb kihívás a madarak számára. Aki segíteni szeretne ebben a kis szárnyasoknak, az a legjobb, ha olajos magvakból, napraforgóból, dinnye- és tökmagból, valamint faggyúból készült, teniszlabda nagyságú **„madárkalácsot” kínál nekik.**Házilag is készíthető, kerülhet a keverékbe egy kis túró, főtt krumplics, főtt sárgarépa, felaprított almahéj, faggyú helyett tepertő. A madáretetőben lehet még kínálni ocsút, kukoricadarát, fenyőmagot, kölest, muhart, szalonnát.

Befejezés:

Kimegyünk az óvoda udvarára és megfigyeljük az éppen arra repkedő madarakat, viselkedésüket, kinézetüket. A madáretetőbe ennivalót helyezünk nekik.

Március 15-én a nagycsoportosokat hívtam meg a „Tavaszi mese” című foglalkozásra, de sajnos a gyerekek nem tudtak eljönni, mert karantént rendeltek el. A foglalkozásom célja, hogy bővítsem a gyerekek ismeretanyagát a vándor madarokról és a tavaszi táj szépségéről; átfogó kép alkotása a madarak részéről, kinézetéről, viselkedéséről; a könyvtár udvarán található fák, bokrok, növényzet megfigyelése, valamint az éppen arra repkedő madarak viselkedésének figyelemmel kísérése; a környezet és a madarak szeretetére, tiszteletére és gondoskodására való nevelés; a gyerekek tavaszi időjárásról való ismereteinek felelevenítése, bővítése.

5. Anyanyelvi foglalkozás versek és mesék nyomán

Témakör: Zelk Zoltán: Tavaszi mese

Az óvodapedagógus neve: Jánosik Julianna

A foglalkozás helye: Tiszaújlaki Bölcsőde-Óvoda

A foglalkozás időpontja: 03.15.2020

A foglalkoztatott korcsoport: nagycsoport, 4-5 évesek

Tevékenységi forma: verselés és éneklés, mesélés

A foglalkozás tartalmi elemei:

A foglalkozás módszerei: beszélgetés, magyarázat, gyakorlás

A foglalkozás eszközei: vers, mese, színes szemléltető eszköz a cinegéről, kifestő, színes ceruzák

A foglalkozás célja, feladata: madarak/állatok védelmére és szeretetére való nevelés; a cinegemadárról/téli tájról alkotott kép megszilárdítása; az érdeklődés és figyelem fenntartása; erkölcsi normák/szokások fejlesztése; szövegértés, összefüggő, folyamatos beszéd, beszéd tisztaság fejlesztése; az önkifejezés gyakorlása; kommunikációs kedv fenntartása; szókincsbővítés; beszélgetés közben egymásra figyelés és a türelem képességének fejlesztése

egymás meghallgatásával, kiváráásával; a társas magatartás, közösségi szokások, együttműködési képességek fejlesztése; vizuális észlelés és figyelem fejlesztése; megfigyelőképesség fejlesztése; finommotorikus mozgások, szem-kéz koordináció fejlesztése; a helyes ceruzafogás és színezési technika tudatosabbá tévése; kognitív képességek terén: észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztése.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás munkaformája: csoportos

Időkeret: 25-30 perc

A foglalkozás felépítése:

Kezdő szakasz:

Motiváció: a gyerekekkel utánozzuk a madarak repülését miközben mondjuk a versikét, kezeinkkel csapkodunk, mintha szárnyaink lennének és leülünk a szőnyegre. Mivel a dalok összehozzák a közösségeket, ezért énekeljünk el egy gyerekdalt. A mai napunk kedvcsinálója a” Nád a házam teteje” című népdal az Alma Együttestől. Csak aki nem énekel, az nem érzi az összetartozás nagyszerű és kötelező erejét.

Kodály Zoltán szavaival élve: a népdal is mennél többeké lesz, annál nagyobb lesz világító és melegítő ereje”.

Döbrentey Ildikó: Madár voltam álmomban

Madár voltam álmomban,

Fenn az égen daloltam,

Olyan dal volt, amit én még

Addig sosem hallottam.

Madár voltam álmomban

Házak fölött átúsztam,

Város szélén elfáradtam

szépen hazaszállottam.

Móra Ferenc: A cinege cipője

Kedves gyerekek, mit szólnátok hozzá, ha ezt a verset megzenésítenénk és úgy még könnyebben elsajátítanánk. Akkor mehet a próba. Gyertek és üljetek ide körém. Először elmondom nektek ezt a gyönyörű verset, utána meg együtt megpróbáljuk elénekelni.

Dalszöveg

Vége van a nyárnak,
hűvös szelek járnak,
nagy bánata van a
cinegemadárnak.

Szeretne elmenni,
ő is útra kelni,
De cipőt az árva
sehol sem tud venni.

Kapkod fűhöz-fához,
szalad a vargához,
fűzfahegyen lakó
varjú varga Pálhoz.

Azt mondja a varga,
nem ér ő most arra,
mert ő most a csizmát
nagy uraknak varrja.

Darunak, gólyának,
a bölömbikának,
kár, kár, kár, nem ilyen
akárki fiának!

Daru is, gólya is,
a bölömbika is,
útra kelt azóta
a búbos banka is.

Csak a cinegének
szomorú az ének:

nincsen cipőcskéje
máig se szegénynek.

Keresi, kutatja,
repül gallyról gallyra:
"Kis cipőt, kis cipőt!"
egyre csak azt hajtja.

Alkotó szakasz:

Elolvasom a gyerekeknek a mesét úgy, hogy végig próbálom tartani minden gyerekkel a szemkontaktust.

Zelk Zoltán: Tavaszi mese

Szellőcske a tengeren túlról jött; együtt szállt a felhőkkel. A hosszú úton barátságot is kötöttek egymással, és sok mindenről elbeszélgettek.

– Én megöntözöm a göröngyös földet – mondta a felhő. – Várnak is már az emberek.

– Hát még engem! – dicsekedett a kis Szellőcske. – Nagy öröm az én érkezésem. Mert én üzenetet hozok a fecskéktől meg a gólyáktól!

Így beszélgetve röpködtek át a hegyeket, völgyeket. Amikor az első faluhoz értek, elbúcsúztak egymástól.

– Ki-ki a maga dolgára – mondta a felhő méltóságosan, s már suhant is a mezők felé.

– Sok szerencsét! – kiáltott utána Szellőcske.

Amint egyedül maradt, elgondolkozott: kihez is menjen előbb? Az ereszaljához vagy a kéményhez? Mert a gólya is, a fecske is megígértette vele, hogy az ő otthonát keresi fel előbb. Míg így töprengett, egyszerre csak egy kéményt vett észre.

– Ha már itt vagyok a kéménynél – gondolta magában –, hozzá megyek előbb.

Oda is szállt tüstént. Szép jó reggelt kívánt, s elmesélte, milyen messziről jött, s hogy üzenetet hozott a gólyától. Elbúslakodott a kémény.

– Jaj, ne szomoríts, nem tudod, milyen beteg vagyok, alig állok a lábamon. Nemsokára lebontanak, s a gólya hiába keres engem.

Olyan szomorú volt, hogy Szellőcskének kellett vigasztalnia:

– Ne búsulj, majd én elmesélem a gólyának, milyen jó szívvel vagy hozzá.

Föl is vidult a kémény, mert hirtelen eszébe jutott valami:

– Van a gazdámnak egy nagy kertje a falu végén, van abban egy óriási szénakazal. Mondd meg a

gólyának, telepedjen oda. És gondoljon néha rám is – tette hozzá sóhajtva.

Szellőcske megsimogatta a kéményt és továbbrepült. Egy kopott kis ereszaljánál megállt. – Ez lesz az – gondolta –, a fecske úgy magyarázta, hogy előtte egy diófa, mögötte egy eperfa.

Odaköszönt hát az ereszaljának.

– Honnan jössz, Szellőcske? – kérdezte az tőle.

– Találd ki.

– Tán valami örömhírt hozol, hogy olyan víg vagy?

– Azt én!

– Bajosan hozhatsz már nekem örömhírt. Öreg vagyok és beteg, nemsokára összedülök.

– Pedig a fecske üzent néked. Azt üzeni, hogy útban van hazafelé, s alig várja, hogy láthasson téged.

Szomorú lett erre az ereszalja.

– Nem érem én már azt meg – sóhajtotta. – De várj csak! Átszólok a testvéremnek, az sokkal fiatalabb nálam, s mindig azon búsul, hogy sose volt még fecskelakója. Ott aztán olyan szállása lesz, hogy csak no!

Úgy is lett. A szomszédban egy szép kis új ház fehérlett ki az udvarból, frissen volt meszelve, s az ablakdeszka meg az ereszalja szép zöldre festve.

– Akarsz-e fecskelakókat? – kiáltott át az öreg ereszalja.

– Hogyne akarnék! – örvendezett a fiatal, és vele örült a kerítés melletti bodzabokor is.

– Jönnek a fecskék, jönnek a fecskék... – susogta vékony kis gallyaival boldogan.

Nem volt már szomorú az öreg ereszalja sem. Örült ő is, hogy a szomszédból áthallatszik majd a fecske csicsergése, s mégsem lesz olyan elhagyott öregségében. De örült a diófa s az eperfa is, hogy mégiscsak fecske hintázik az ágaikon.

– Látod, Szellőcske – mondta most az öreg ereszalja –, nem hiába hoztál hát üzenetet. Menj a fecske elé, s mondd meg neki: siessen, hozza magával a tavaszt és a napsugarat, mindnyájan tárt karokkal várjuk.

Szellőcske megsimogatta az öreg ereszalját, megsimogatta a fákat is, aztán nekilendült a levegőnek. Meg se állt, amíg a fecskével nem találkozott, s aztán együtt szállt vele hazafelé.

Vidámabb lett az élet mindenütt, örültek kertek és ligetek, s többet mosolyogtak az emberek is.

Megbeszéljük, hogy miről szólt a mese, melyik közelgő ünnephez köthető. Felsoroljuk a mese szereplőit. Tisztázzuk a mese tanulságát: Jót tenni jó. Közösségben az erő. Jobb adni, mint kapni. Elmondom a gyerekeknek, hogy milyen fontos a segítőkészség, a törődés és a figyelem. Arra intem őket, hogy legyenek mindig nagyon figyelmesek a szeretteikkel és az embertársaikkal. Ha látják,

hogy valaki segítségre szorul, akkor segítsenek neki. Ha másoknak örömet okozunk, akkor mi is boldogak leszünk már csak attól a tudattól, hogy segítettünk vagy végighallgattunk valakit és jó tanácsot adtunk neki. Ha összefogunk egy jó és nemes cél érdekében, azzal mi magunk is jobbak válunk. Továbbá felhívom a gyerekek figyelmét a madarak és az állatok szeretetére és védelmére. Fontos a téli időszakban a madarokról való gondoskodás. Megkérdezem tőlük, hogy ők hogyan segítenének a madaraknak?

Befejezés:

Bemutatom a gyerekeknek színes szemléltető eszköz segítségével a fecskét és a gólyát, megbeszéljük kinézetének jellegzetességeit, hogy milyen színű a tollazata, a szeme, a csőre, a lábai. Kiosztom a kifestőket, amely a fecskét és a gólyát ábrázolja, a gyerekeknek pedig a megfelelő színeket használva kell kifesteniük a madarakat.

Власник документу:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1003077131

Дата перевірки:
13.05.2020 13:17:28 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата заїту:
13.05.2020 20:37:28 EEST

ID користувача:
92712

Назва документу: J4 pozik Juliaana

ID файлу: 1003092779 · Кількість сторінок: 66 · Кількість слів: 18245 · Кількість символів: 134334 · Розмір файлу: 1.88 MB

7.11% Схожість

Найбільша схожість: 2.13% з джерело <https://www.scribd.com/document/383932924/Tavaszi-Mese>

6.76% Схожість з Інтернет джерелами 29 Page 66

1.19% Текстові збіги по Бібліотеці акаунту 4 Page 66

0% Цитат

Не знайдено жодних цитат

0% Вилучень

Вилучений текст відсутній

Підміна символів

Заміна символів 1